

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra filosofie a religionistiky

Diplomová práce

ŽIVOT A DÍLO ARCIBISKUPA FULTONA J. SHEENA

Vedoucí práce: prof. Jaroslav Vokoun, Th.D.

Autor práce: Bc. Marek Brůha

Studijní obor: Teologie služby, forma prezenční

Ročník: 2.

2016

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 7. 3. 2016

Podpis studenta:

Poděkování patří předně vedoucímu mé diplomové práce prof. Jaroslavu Vokounovi, Th.D., za podnětné rady, velmi dobrou vzájemnou komunikaci a kvalitní metodické vedení při psaní této práce. Děkuji prof. ThDr. Karlu Skalickému, Th.D. a prof. ThLic. PaedDr. Martinu Weisovi, Th.D. za pomoc při překladu některých hodností a titulatur duchovních hodnostářů v římskokatolické církvi a děkuji také Mgr. Světle Hanke Jarošové za pomoc při překladu některých anglických termínů, týkajících se univerzitního prostředí. Největší dík však patří dobrému Bohu, který je světlem každého člověka a který mě provázel při psaní této práce, stejně tak patří veliká chvála nejblahoslavenější Panně a Matce Boží, Marii, jejíž mocná a láskyplná přímluva mě provázela jak při volbě tématu, tak při tvorbě práce.

Úvod.....	5
1 Život a dílo.....	7
1.1 Úvodní srovnání použité literatury	7
1.2 Dětství a cesta ke kněžskému povolání	8
1.3 V kněžské službě	14
1.4 Biskup Fulton John Sheen	21
1.5 Proces svatořečení arcibiskupa Fultona J. Sheena.....	29
2 Literární dílo biskupa Sheena	30
2.1 Úvodní nástin hlavních důrazů a charakteristik psaného díla.....	30
2.2 Stručná charakteristika vybraných literárních děl	34
3 Teologická interpretace knihy Život Krista	43
3.1 Úvod.....	43
3.2 Napříč událostmi Kristova života	45
3.3 K Sheenově teologii v knize Život Krista.....	63
Závěr	64
Seznam literatury	66
Příloha I.....	69

Úvod

„Biskup Sheen, to byl tehdy hit“, pověděl mi profesor Skalický, když jsem mu sdělil svůj záměr napsat diplomovou práci o životě a díle amerického arcibiskupa Fultona J. Sheena. Je pravdou, že šlo o opravdu významnou osobnost křesťanského světa minulého století, která především svými rozhlasovými a televizními promluvami, ale také nesčítelným množstvím publikací, dokázala populární a katolicky pravověrnou formou učinit křesťanství přístupným i těm lidem, kteří stáli mimo obecenství církve. Biskup Sheen však zůstává velmi populární i dnes, a to zvláště ve Spojených státech, má však mnoho co říci i dnešnímu evropskému člověku, který se často musí potýkat s velmi podobnými problémy, které již provázely americkou společnost v době aktivní činnosti biskupa. V tom je možné spatřit důležitost díla biskupa Sheena, a to je jeden z hlavních důvodů, proč byla napsána tato diplomová práce.

Cílem práce je představit život a dílo biskupa Sheena v jeho komplexnosti, snaha o co možná nejucelenější pohled na ně. Z důvodu přehlednosti je práce rozčleněna na tři části, které v chronologickém sledu směřují od obecného ke konkrétnímu, tedy od životních událostí biskupa Sheena, přes literární dílo biskupa, až po konkrétní vhled do biskupova teologického myšlení, skrze detailnější pohled na jednu z jeho knih.

V první části této práce se seznámíme se životem biskupa Sheena, což je důležité pro pochopení smyslu jeho celoživotního díla. Znamení doby totiž v mnohém ovlivnila budoucí zaměření Sheenovy celoživotní práce, například: tehdejší, pro americkou společnost jaksi charakteristické, upřílišnění náboženského prožívání na úkor racionální reflexe víry, či pozdější nebezpečí komunistické ideologie a sekularismu. Zaměříme se také na osobu a charakter biskupa Sheena. V popisu životních událostí potom postupujeme chronologicky.

Druhá část práce je zaměřena na popis literárního odkazu biskupa, přičemž si zde neklademe za cíl cele vystihnout charakter autorovy literární tvorby, spíše se pokusíme o nástin jejího charakteru, a to z hlediska formálního i obsahového. Co se týče konkrétních Sheenových publikací, pro účel této práce byly z důvodu velkého množství knih, které vzešly z pera biskupa, vybráni jen někteří zástupci, kteří blíže

osvětlují tematickou komplexnost jeho literární činnosti a pomohou tak čtenáři jasněji se orientovat v tematické zaměřenosti Sheenových knih.

Poslední část práce je věnována knize *Život Krista*, která je jednou z nejúspěšnějších Sheenových publikací. Poukážeme zde na hlavní důrazy knihy a zaměříme se na některé životní události Ježíše Krista, jak nám je podává sám autor, a ty dále teologicky rozvineme a zhodnotíme. Hojnost použitých biblických citací potom dokreslí celkový rámec teologických výpovědí, stejně jako citace některých významných teologů současnosti.

Na konci práce nalezneme Přílohu I., která předkládá úplný seznam Sheenovy bibliografie a která nabídne zájemci o ještě hlubší porozumění odkazu biskupa Sheena jednak možnost snadnější orientace v této hojné bibliografii, jednak pomoc při vyhledávání příslušných titulů.

Základní zdroje, o které se práce opírá, tvoří životopisy od různých amerických autorů, knihy, které popisují životní dílo biskupa, dále knihy přímo od biskupa Sheena a nakonec také odborné teologické publikace, které slouží pro srovnání s teologií biskupa Sheena.

1 Život a dílo

1.1 Úvodní srovnání použité literatury

Během několika desetiletí vzniklo mnoho knih, které popisují život a dílo biskupa Fultona J. Sheena. V této práci bylo použito několik titulů a zde nabízím malé srovnání těch hlavních:

Velmi podrobnou publikací je dílo Thomase C. Reevese – *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, které se zaměřuje především na životní události amerického biskupa, na jeho osobu a charakter, na vzestupy a pády v jeho službě, a to v kontextu dobových událostí. Jde o dílo populárního charakteru, které čerpá především z archivních zpráv o životě a díle biskupa, z novinových článků a dobových rozhovorů.

Původně disertační práce od Kathleen L. Riley – *Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century* je zaměřena hlavně na dílo biskupa a nabízí také mnoho citací z jeho knih. Snaží se odhalit a vysvětlit význam Sheenova odkazu pro 20. století.

The Passion of Fulton J. Sheen je dílo D. P. Noonana, spolupracovníka biskupa Sheena. Kniha obsahuje svědectví o povaze, přednostech a slabostech charakteru amerického biskupa. Hodnotu díla zvyšuje fakt, že autor se s biskupem osobně znal a knihu psal již během jeho života. Je však třeba říci, že autor knihy není zcela nestranným pozorovatelem, který komponuje své dílo především na základě dohledatelných informací, spíše je svědkem, který předkládá čtenářům své názory k další úvaze.

Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen, tento příznačný název Sheenovy autobiografie odkazuje na Pavlův poklad v hliněných nádobách. Autor knihu píše na sklonku života. Zamýšlí se zde nad svým kněžským životem, podává cenné svědectví o radostech i strastech poslání pastýře církve, vypráví oblíbené příběhy, věnuje se teologickým otázkám. Jde o poslední knihu z pera biskupa Sheena.

Nakonec je třeba dodat, že v češtině zatím nevyšla žádná Sheenova biografie. V tomto ohledu jsme zatím odkázáni pouze na cizojazyčnou literaturu.

1.2 Dětství a cesta ke kněžskému povolání

Během velkého hladomoru, který zasáhl Irsko v letech 1846 – 1851, se více než milión zdejších obyvatel rozhodl pro emigraci do Spojených států¹, aby tak unikl před tíživou životní situací s vyhlídkou na lepší život.

Jedním z imigrantů byl i irský farmář Peter Sheen, který se narodil asi 3 míle jižně od Dublinu. Po emigraci do Spojených států se oženil s Melissou Robinson, která se narodila na farmě ve státě Indiana a pravděpodobně pocházela z anglické vlny imigrantů. Peter a Melissa společně žili na farmě a měli spolu celkem jedenáct dětí. Ve městě Peoria Country ve státě Illinois se jim v roce 1863 jako osmé dítě narodil Morris Newton Sheen.²

Newtova první žena, kterou si vzal asi jako dvacetiletý mladík, se jmenovala Ida Clara Von Buttear, která se narodila v Newark, Ohio. Pocházela z Německa a byla protestantkou. V 19 letech přivedla na svět Newtovi dceru Evu Natalie Sheen, avšak o několik let později zemřela. Newt se později oženil podruhé, jeho manželkou se stala Delia Fulton, která pocházela z farmářského prostředí v Kickapoo, Illinois. Newt se kvůli sňatku s Deliou stal členem Katolické církve, kterou jeho otec Peter opustil po svém příchodu do Spojených států. Nešlo však pouze o formální členství v církvi, neboť Newt si brzy osvojil katolickou zbožnost, kterou praktikovala jeho žena Delia.³

Manželé se po určité době přestěhovali z farmy do malého bytu ve městě El Paso, kde Newt a jeho bratr Andrew provozovali obchod s technickým vybavením. Byt, ve kterém manželé žili, se nacházel přímo nad obchodem. Zde se jim 8. května roku 1895 narodil Peter⁴ Fulton John Sheen.⁵

Malý Fulton byl pokřtěn v St. Mary's Church v El Pasu hned čtvrtý den po narození. Protože rodinný obchod za nešťastných okolností vyhořel kvůli nedopalku jednoho chlapce, Newt se s rodinou přestěhoval na farmu, kterou zdědil po svém otci.

¹ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 9.

² Tamtéž, s. 10.

³ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 10n.

⁴ Byl pokřtěn jako Peter, ale jeho děd mu říkal Fulton. Jméno John získal při biřmování. Sheen, F. J. Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen, s. 8nn.

⁵ „Jméno Peter Fulton získal po dvou dědech.“ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 11.

Když bylo Fultonovi 5 let, rodina se znovu stěhovala, tentokrát do Peorie, aby se mu dostalo dobrého vzdělání ve zdejší farní škole St. Mary's.⁶ Newt ani Delia nedosáhli za svého života příliš důkladného vzdělání. Newtova školní docházka trvala pouze tři roky, protože ho otec potřeboval na farmě. Delia měla osm tříd základní školy. Přáli si proto, aby jejich děti byly vzdělané.⁷

Fulton měl celkem tři bratry⁸. Joseph se narodil v roce 1898, o čtyři roky později, v roce 1902, se narodil druhý bratr Thomas a nakonec, v roce 1908, poslední bratr Aloysius.⁹

V rodině Sheenových vládla ryze katolická atmosféra. Společný rodinný život utvářela pravidelná účast na mši svaté, výuka katechismu, díkuvzdání před jídlem, večerní modlitba růžence a častá návštěva některého z kněží. Je však třeba říci, že takový denní režim nebyl v tehdejší době nijak zvlášť neobvyklý, zvláště ne v irských rodinách. Na nejstaršího syna rodiny Sheenových měla tato křesťanská rodinná atmosféra silný vliv, zvláště potom zbožná úcta k Panně Marii, kterou k ní chovala matka Dalia.¹⁰

V pěti letech nastoupil malý Fulton do St. Mary's school, kterou vedly sestry od Svatého Srdce (Sisters of the Sacred Hearth). Přestože z této doby neexistují písemné doklady o studiích malého Fultona, měl zde ve škole St. Mary's pověst pilného a bystrého studenta. Je však pravda, že pro studium byli nadaní i všichni jeho bratři, kteří oplývali vysokou inteligencí a fotografickou pamětí.¹¹

Ve škole St. Mary's si malý Fulton osvojil psát na začátek každé stránky sešitu iniciály J.M.J., jako úctu k Ježíši, Marii a Josefovi, neboť to žákům navrhla jejich vyučující sestra. Tento zvyk mu zůstal po celý život, kdy tato tři písmena často zdobila stránky jeho rukopisů.¹² Později, když v 50. letech začal uvádět ve Spojených státech

⁶ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 12.

⁷ Sheen, F. J. *Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen*, s. 7.

⁸ „*Joseph se stal právníkem, Thomas lékařem a Aloysius pracoval v průmyslu.*“ Sheen, F. J. *Treasure in Clay*, s. 8n.

⁹ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 12.

¹⁰ Tamtéž, s. 12.

¹¹ Tamtéž, s. 13.

¹² Tamtéž, s. 14.

úspěšný pořad „Life is Worth Living“, vždy začínal svůj výklad na pomocné tabuli symbolem J.M.J.¹³

Asi v osmi letech začal Fulton příslužovat u oltáře v St. Mary's Cathedral, kterou často navštěvovala celá rodina. Mši svatou zde často sloužil biskup John Lancaster Spalding, první biskup Peorie, který se zasloužil jak stavbou katedrály, tak stavbou dalších 140 kostelů, 58 škol a mnohých dobročinných zařízení. Byl rovněž zakladatelem Catholic University of America, kde později sám Fulton Sheen dlouhá léta vyučoval.¹⁴

Ve dvanácti letech přijal svátost biřmování a zasvětil se Panně Marii, kterou vždy velmi ctil. V této době také v jeho svědomí začíná pronikavě znít hlas Božího volání ke kněžské službě¹⁵. Je pravda, že byl hodně ovlivněn lidmi okolo sebe, kdy se často setkával s kněžími při oltáři a řeholními sestrami ve škole, ale jeho pozdější rozhodnutí ke kněžství velmi silně formovala rodinná atmosféra, kde vždy panovala láska a ukázněnost.¹⁶

V roce 1909 nastoupil Fulton na střední školu Spalding Institute, která byla určena pouze pro chlapce, vedena Brothers of Mary a založena biskupem Spaldingem. Pro Fultona to byla příležitost získat co nejlepší možné vzdělání v Katolické škole, jak si vždy přáli jeho rodiče.¹⁷

Na střední škole se začala projevovat jeho slabost pro upravenost, která ho provázela i v pozdějších letech. Jeden ze spolužáků ho popisuje jako chlapce, který velmi dbá o své oblečení a svůj účes. Spolužáci mu pro jeho dozadu upravený účes přezdívali Spike (to znamená špička, hrot).¹⁸

Ve studiu se mu dařilo výborně. V prvním roce studia byl druhým nejlepším studentem ve třídě, v následujících letech už byl nejlepším žákem třídy. Zvláště potom

¹³ Ve svých studentských letech a později jako spisovatel používal ve svých rukopisech stejné iniciály JMJ také Karol Wojtyła, nynější sv. Jan Pavel II. Weigel, G. Witness to Hope: The biography of Pope John Paul II, s. 78.

¹⁴ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 14.

¹⁵ Ve své autobiografii Fulton Sheen píše: „*Nepamatuji si jediný okamžik ve svém životě, kdy bych si nepřál být knězem.*“ Sheen, F. J. Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen, s. 29.

¹⁶ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 15.

¹⁷ Tamtéž, s. 19.

¹⁸ Tamtéž, s. 19.

vynikal v matematice. Jeden z nejlepších studentů školy o něm řekl, že měl úžasnou paměť a byl dobrým řečníkem.¹⁹

Během studia se Fultonovi rodiče přestěhovali na farmu ve Stark Country, asi 13 mil od Peorie, a za další 3 roky koupil Newt větší farmu poblíž Wyomingu, který se nachází 35 mil severně od Peorie, přičemž ostatní farmy prodal. Fulton zůstal v době studia v Peorii u svého strýce Arthura a jeho rodiny, domů na farmu se vracel vždy během léta, kde pomáhal s prací.²⁰

Fulton neměl rád práci na farmě. Ne proto, že by to byla příliš tvrdá práce, ale spíše pro její povahu. Na farmě sbíral kukuřici, sušil seno, staral se o koně a jejich stáje, dojíl krávy, v chladném počasí loupal kukuřici, krmil prasata, kopal díry na sloupy, uklidňoval koně, poraněné ostnatým drátem, sbíral mandelinku bramborovou na poli a každý den polemizoval s otcem o tom, že život na farmě by byla dobrá volba snad jen tehdy, pokud by narazili při kopání na ropu.²¹

V osmnácti letech nastoupil Fulton na St. Viator College v Bourbonnais, Illinois. Studoval zde angličtinu, řečtinu, ekonomii, latinu, filosofii, sociologii, francouzštinu, dále navštěvoval kurzy náboženství, logiky, anglické kompozice, biologie, psychologie a chemie. Nejlepších studijních výsledků dosahoval právě v posledních dvou jmenovaných předmětech. Ve svém volném čase však nezahálel, kromě jiného se zajímal zvláště o filosofii a umění. Účastnil se také univerzitního debatního kroužku, ve kterém úspěšně reprezentoval svou univerzitu. V posledních třech letech vydával články v univerzitním časopise, které kromě jeho osobitého stylu psaní a logického způsobu myšlení vyjadřovaly úctu k Tomáši Kempenskému a znalost literárních děl Samuela Johnsona²², Shakespeara, Gordona Byrona či kardinála Newmana.²³

Fultonovi muselo univerzitní prostředí vyhovovat. Už jako malý farmářský chlapec byl často ponořen v knihách a lidé dobře vytušili, že chlapec jistě na farmě

¹⁹ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 19.

²⁰ Tamtéž, s. 20.

²¹ Sheen, F. J. *Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen*, s. 18.

²² Samuel Johnson (1709 – 1784) byl filozof, myslitel a literární kritik. Psal poezii, prózu, eseje a politická díla. Patří mezi nejvšestrannější autory anglické literatury. Peck, E., Peck, A. *Anglická literatura*, s. 98.

²³ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 22n.

nezůstane. I na univerzitě Fultona jeden ze studentů líčí jako člověka, plného entusiasmů, kterému nechybí optimismus.²⁴

V posledním roce studia získal Fulton tříleté stipendium, které by plně pokrylo náklady na postgraduální studium. Jakmile se dověděl tuto radostnou novinu, ihned šel navštívit svého přítele, otce Bergana, ke kterému často chodil pro radu v důležitých rozhodnutích, aby mu sdělil, jakého úspěchu dosáhl. Otec Bergan mu tehdy řekl: „*Měl bys raději jít do semináře, vždyť víš, že máš povolání.*“ Avšak Fulton protestoval, že může jít do semináře až později, nejprve může vystudovat Ph.D, vždyť má teď jedinečnou příležitost. Otec mu však odpověděl: „*Roztrhej to stipendium a jdi do semináře, neboť to od tebe chce náš Pán. Když Mu budeš důvěřovat, jistě se ti později dostane ještě mnohem kvalitnějšího vzdělání, až budeš vysvěcený.*“ Fulton nakonec poslechl vnučení svého přítele a podle svých slov tohoto rozhodnutí nikdy nelitoval.²⁵

Fulton Sheen nastoupil do semináře St. Paul v Minnesotě v roce 1917. Vážil si velmi dobré intelektuální formace, které se dostávalo místním seminaristům. Mezi zvláště kvalitní předměty považoval Fulton Písmo svaté, morální teologii a historii, ve kterých rovněž exceloval. Nedařilo se mu však v hodinách zpěvu, neboť jak sám o sobě tvrdil, nebyl nikdy dobrým pěvcem.²⁶

Během života v semináři se mu však zkomplikoval zdravotní stav, neboť začal trpět vředy zažívacího ústrojí. Musel tak strávit nějaký čas v nemocnici, kde mu nakonec byla vyoperována část střeva. Po celý svůj život jedl Fulton jen velmi málo, často jeho stravu po několik dní tvořily jen sušenky, sladkosti, čokoláda.²⁷

V semináři začal Fulton pravidelně navštěvovat místní kapli, kde každý den trávil hodinu před Nejsvětější svátostí. Tuto každodenní duchovní posilu Sheen praktikoval po zbytek svého života. Jak sám později poznamenal, tato každodenní hodina pro něho znamenala stávat se více Kristem. Byla pro něho proměnou srdce, stejně jako proměna Mojžíšovy tváře, když sestupoval z hory od Hospodina. Učil se tak účtě k Eucharistii, sebekázni, vnitřní obnově a pravdám duchovního života.²⁸

²⁴ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 25.

²⁵ Sheen, F. J. Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen, s. 31n.

²⁶ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 27. 35.

²⁷ Tamtéž, s. 35.

²⁸ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 36.

Fulton Sheen dokončil svá studia na semináři v St. Paul 1. června 1919, avšak nebyla zakončena titulem, neboť si nechal převést kredity na Catholic University of America ve Washingtonu, kde by mohl pokračovat ve studiu až k získání doktorátu z filosofie. Během léta však díky své závěrečné práci získal titul M.A. na St. Viator College. Dne 20. září 1919 byl vysvěcen na kněze v St. Mary's Cathedral v Peorii biskupem Dunnem. V ten den učinil slib, že bude každý den zachovávat hodinové rozjímání před Nejsvětější svátostí (Holy Hour) a každou sobotu bude sloužit mši svatou z úcty k Panně Marii za ochranu v jeho kněžské službě.²⁹

²⁹ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 37n.

1.3 V kněžské službě

Během svých studií na Catholic University of America, kde si Fulton dodělával doktorát z filosofie, sloužil každé ráno mši svatou pro sestřičky a mladé dívky v St. Vincent's Orphan Asylum. O víkendech byl volný pro službu v místní farnosti. Když poprvé navštívil St. Paul Church ve Washingtonu, spletli si ho pro mladistvý vzhled a útlou postavu s ministrantem:³⁰ „*Milý monsignor Mackay se na mě podíval a řekl: 'Vrať se ihned zpět do sakristie spolu s ostatními ministranty.'* Kvůli dešti a kabátu, který zakrýval můj kolárek, nepoznal, že jsem kněz.“³¹

Fulton Sheen získal 16. června roku 1920 na Catholic University of America dva bakalářské tituly, jeden z kanonického práva (J.C.B.) a druhý ze svaté teologie (S.T.B.). Avšak byl ještě více ambiciózní. Už jako mladý kněz se modlil za biskupské svěcení, přičemž v církvi byl k vyššímu postupu potřeba doktorát z některé evropské univerzity, nejlépe však z římské.³²

Je však pravdou, že si Fulton chtěl prohloubit své znalosti v novotomismu, neboť se s učením Tomáše Akvinského již za svých univerzitních studií setkal. Zaujalo ho, že podle tohoto filosofického směru jsou racionální důkazy Boží existence komplementární se zjevenou Pravdou. Stejně tak i Fulton Sheen si tento způsob myšlení osvojil a zastával názor, že víra je závislá na rozumové reflexi.³³

Pro Sheenův záměr získat doktorát z některé evropské univerzity a pro zájem o novotomismus se ukázala jako vhodná volba studium na prestižní belgické univerzitě v Lovani. V létě roku 1921 se však rozhodl pro studium na universitě v Paříži, aby zde zdokonalil svou francouzštinu. Na podzim téhož roku potom spolu se svým bratrem Thomasem, který se připravoval na studium medicíny, odcestoval do Lovaně.³⁴

Až později si Fulton v Lovani vzpomněl na příběh z dětství, kdy při ministrování upustil na mramorovou podlahu konvičku s vínem. Tehdy celebrující biskup Spalding se ho po mši svaté zeptal, na jakou chce jít školu, až bude velký. Malý Fulton mu

³⁰ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 41n.

³¹ Sheen, F. J. *Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen*, s. 22.

³² Tamtéž, s. 19.

³³ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 43.

³⁴ Tamtéž, s. 44n.

nevědomky diplomaticky odpověděl, že na Spalding Institute, což byla střední škola, pojmenovaná po svém zakladateli. Nakonec biskup osmiletému chlapci odpověděl: „*Běž domů a řekni své mamince, že až budeš velký, pojedíš do Lovaně a jednou budeš jako já.*“³⁵ Tato biskupova slova byla opravdu prorocká, protože Fulton Sheen skutečně v Lovani studoval, a dokonce později dosáhl i biskupského svěcení.

V belgické Lovani studoval Fulton ve francouzštině a latině. Studoval zde metafyziku, experimentální a racionální psychologii, kosmologii, moderní vesmír a čas, filosofii, zvláště Platóna, Aristotela a Tomáše Akvinského. Doktorát dokončil na univerzitě 13. července 1923, a to s nejvyšším vyznamenáním. Dokonce mu pro jeho vynikající studijní výsledky bylo umožněno studovat tzv. agrégé, tedy postdoktorské studium, jehož absolvování by mu umožnilo být profesně v kontaktu s prestižní univerzitou. Během přípravy na závěrečné zkoušky v letech 1923 – 1924 studoval také v Římě.³⁶

Od září roku 1924 až do července roku 1925 vyučoval Sheen dogmatickou teologii na St. Edmund's College v anglickém městě Ware. V Londýně také během léta sloužil v St. Patrick's Church Soho Square jako kaplan. Tato služba, kterou v chrámě vykonával asi 6 nebo 7 let, mu v okolí zajistila popularitu pro jeho kazatelské schopnosti.³⁷

V Británii se Sheen setkal s několika známými osobnostmi. Jednou z nich byl Gilbert Keith Chesterton, který konvertoval z anglikánské církve ke katolické církvi a stal se významným katolickým apologetou. Jeho díla velmi ovlivnila dalšího britského spisovatele Cliva Staplese Lewise a také budoucí díla samotného Sheena, který si svým bojem za obranu katolické víry ve svých apologetických spisech³⁸ vysloužil v rodné zemi přezdívku „Americký Chesterton“.³⁹

V roce 1925 se Sheen vrátil do Lovaně, aby zde složil závěrečné zkoušky v postdoktorském agrégé. Jeho disertační práce nesla název *God and Intelligence in*

³⁵ Sheen, F. J. *Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen*, s. 12.

³⁶ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 46–50.

³⁷ Tamtéž, s. 51n.

³⁸ Sheenovy apologetické spisy a ostatně i promluvy byly však spíše rázu popularizačního: „*I přes neortodoxní metody Sheen poskytl jakýsi úvod do způsobu myšlení klasické apologetiky.*“ Riley, K. L. *Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century*, s. 205.

³⁹ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 5.

Modern Philosophy: A Critical Study in the Light of the Philosophy of Saint Thomas Aquinas, tedy Bůh a Rozum v moderní filosofii: kritická studie ve světle filosofie svatého Tomáše Akvinského⁴⁰. Zkoušky, které podle jeho slov trvaly od rána až do pozdního odpoledne, dopadly výborně. Sheen byl ohodnocen nejvyšším možným vyznamenáním. Brzy poté vydal svou disertaci v knižní podobě, ke které napsal předmluvu sám Chesterton a za kterou získal mezinárodní cenu kardinála Merciera v oblasti filosofie, což se žádnému jinému Američanovi předtím nepovedlo.⁴¹

Ve svých třiceti letech, tedy v roce 1925, byl mladý Sheen již velmi váženou a populární osobností pro svou kazatelskou a pastorační horlivost. Obdržel pozvání na letní konferenci v londýnském Westminsteru⁴² a další dvě nabídky: z univerzity v Oxfordu a z Columbia University v New York City. Avšak reakce biskupa z Peorie na rostoucí slávu a úspěch mladého Sheena v Evropě zněla jasně: „*Vrať se domů.*“⁴³

Biskup Dunne povolal Sheena do chudé farnosti v Peorii, kde jen asi 20 procent obyvatel mluvilo anglicky. Sloužil jako kaplan v St. Patrick's Church a na západní straně města vypomáhal v St. Mark's Church. Nebyla to jistě pro mladého, ambiciózního a vzdělaného kněze jednoduchá doba, vždyť Sheen byl zvyklý na univerzitní prostředí a měl nejlepší předpoklady k tomu, aby se stal univerzitním profesorem. Ukázalo se však, že biskup chtěl tímto krokem vyzkoušet Fultonovu poslušnost. Po osmi měsících práce ve farnosti sdělil biskup Fultonovi, že bude poslán na Catholic University of America, aby zde uplatnil své pedagogické schopnosti.⁴⁴

Mimo univerzitu si Sheen brzy vybudoval pověst veřejného mluvčího, přičemž asi rok po svém příchodu byl poprvé pozván do rozhlasu. Brzy se díky svým řečnickým schopnostem objevoval v rozhlasovém vysílání častěji.⁴⁵ To byl začátek jeho oblíbenosti coby rozhlasového kazatele. V následujících letech totiž vedl svůj pravidelný pořad, který byl určen především pro katolické posluchače, jak už napovídá jeho název „The Catholic Hour“.

⁴⁰ „*Kniha tehdy vzbudila zájem v akademických kruzích a byla pokládána za významné filosofické dílo.*“
Riley, K. L. Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century, s. 8n.

⁴¹ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 53.

⁴² Tamtéž, s. 56.

⁴³ Sheen, F. J. Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen, s. 28.

⁴⁴ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 56. 59.

⁴⁵ Tamtéž, s. 62.

Na univerzitě působil až do roku 1950, a to jako člen Katedry apologetiky na Fakultě posvátných věd, avšak po krátké době byl přeřazen na Fakultu filosofie. V této době začíná v některých svých publikacích používat titul S.T.D. nebo titul D.D., přičemž oba tituly, které střídavě užíval, měly být dokladem Sheenových studií v Římě, kdy souběžně studoval v Lovani. Avšak římská studia nezakončil závěrečnou zkouškou, a tak titulu S.T.D. (Sacred theology doctor) nikdy nedosáhl⁴⁶ a titul D.D. (Doctor of divinity) je Sheenovou konstrukcí, která mu snad měla zajistit větší prestiž.⁴⁷ Fulton Sheen, stejně jako mnoho velmi nadaných osobností, trpěl pokušením pýchy a ješitnosti⁴⁸, se kterým celý život bojoval a kterého si byl vědom. Avšak těžko uvěřitelná hra s tituly je smutným šrámem na velmi dobré pověsti arcibiskupa Sheena.

Na univerzitě trávil Sheen asi dva dny v týdnu⁴⁹. Každý víkend jezdil do New Yorku, kde vedl svou rozhlasovou relaci, také pravidelně kázal v St. Patrick's Cathedral a vedl hodiny náboženství, přičemž byl stále na plný úvazek zaměstnancem univerzity. V létě často cestoval do zahraničí.⁵⁰

V rozhlasě začal pracovat v roce 1928, kdy tehdy populární rozhlasová stanice WLWL (se sídlem v New Yorku) začala vysílat jeho nedělní kázání. 2. března roku 1930 začala stanice WEAJ v New Yorku vysílat pořad „The Catholic Hour“⁵¹, který měl sloužit k rozšíření katolické víry ve Spojených státech a k lepším vztahům mezi různými náboženskými skupinami. Po úvodním vysílání se následující neděli ujal pořadu sám Fulton Sheen. Jak později sdělil, cílem těchto dvacetiminutových cyklů

⁴⁶ Přitom se v Sheenových publikacích běžně objevovala informace o tom, že biskup získal v Římě v roce 1924 titul S.T.D. Lze si však jen těžko představit, že během tak krátké doby (studoval zde od roku 1923 do roku 1924, viz výše) a navíc souběžně se studiem v Lovani, bylo vůbec reálné doktorské studium v Římě řádně dokončit.

⁴⁷ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 66 – 69.

⁴⁸ Na sklonku života se Fulton Sheen vyrovnával se svými nedostatky a prohřešky. Touha po prestiži a uznání, láska k životnímu komfortu (Sheen jezdil v Cadillacu, rád se hezky oblékal), vše nakonec biskupa přivedlo k reflexi nad jeho kněžským životem: „*Jak blízko jsem byl Kříži? Byl jsem kněz. Byl jsem obět?*“ Sheen, F. J. *Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen*, s. 335nn. Biskup Sheen chápal kněžskou službu jako obět za druhé po vzoru Krista, se kterým se má kněz co nejvíce spodobnit, Odtud biskupův důraz na sebezapření, disciplínu, kříž.

⁴⁹ „*Přestože Fulton Sheen vyučoval na univerzitě, od roku 1941 trávil mnoho času mimo ni. Zaměření jeho knih se změnilo, odborný styl psaní byl nahrazen stylem, který lépe uspokojoval potřeby běžného čtenáře.*“ Riley, K. L. *Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century*, s. 18nn. Lze říci, že většina knih biskupa Sheena je charakteru neodborného, populárního.

⁵⁰ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 74.

⁵¹ „*Křesťanské rozhlasové vysílání vzniklo už v roce 1921, kdy Rev. E. J. Van Etten vedl večerní modlitby v Calvary Episcopal Church v Pittsburghu.*“ Riley, K. L. *Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century*, s. 58.

bylo kázat lidem ukřižovaného Krista a pomoci některým fanatickým katolíkům a také ne-katolíkům zbavit se předsudků. Svůj pořad Sheen úspěšně vedl až do roku 1952.⁵²

V létě roku 1934 byl Sheen Piem XI. jmenován papežským komořím s titulem Monsignor, o rok později byl také ustanoven domácím prelátem Jeho svatosti s titulem Vysoce důstojný monsignor. Na pokyn papeže začal později studovat dílo Karla Marxe, přičemž se v následujících letech hluboce zabýval otázkou komunismu a socialismu⁵³, který zapustil své kořeny i ve Spojených státech.

Sheen ve svých kázáních a promluvách často vystupoval proti marxismu-leninismu, který měl snahu vybudovat na zemi Boží království bez Boha. Značnou část svého života věnoval boji proti této ideologii a také jeho literární tvorba dosvědčuje zaujatost v otázkách komunismu. Tento zájem však neměl politické ambice⁵⁴, Sheen, coby věrný pastýř církve, chtěl hlavně uchránit mnohdy médii zmanipulované posluchače a čtenáře od „rudé nákazy“, přičemž si byl vědom svého poslání chránit každého člověka před nepravdou a bludem. Sheenův postoj v otázkách komunismu do jisté míry líčí závěr jedné z jeho promluv: „*Komunisté, znám vaši filozofii lépe, než většina z vás. Četl jsem všechna díla Marxova, Leninova a Stalinova a stranické dokumenty. Přinesl jsem pokoj a radost mnohým členům a vůdcům vaší strany (...). Máte zápal horlivosti, ale nemáte Pravdu, my v západní civilizaci máme světlo Pravdy, ale ne váš ohnivý zápal. Přineste váš zápal do našeho světla, a my vneseme světlo do vašeho ohně, ať společně můžeme nastolit mír.*“⁵⁵

V letech 1936 – 1937 Sheen publikoval pět pamfletů proti komunismu a často proti němu vystupoval také v rozhlase, zvláště potom v pořadu „The Catholic Hour“. Každý rok měl také soukromou audienci u papeže Pia XII., se kterým vedl diskuze o hlavních tématech pořadu „The Catholic Hour“ pro následující rok. Jejich reakce na pozdější události kolem roku 1939 byly takřka identické. Později Fulton Sheen

⁵² Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 78nn. 238.

⁵³ Tamtéž, s. 85nn.

⁵⁴ Fulton Sheen se však politickým tématům nevyhнул. V závěru druhé světové války měl v Akronu, Ohio, přednášku, kde mluvil „o Rusku, východní Evropě a o tom, jak Rusko obsadí celou východní Evropu: Polsko, Litvu, Albánii, Československo atd.“ Jeden z prelátů mu ještě před přednáškou, obeznámen s tímto Sheenovým proroctvím, řekl: „*Jsi blázen, v Rusku je demokracie, už není komunistické.*“ Kritika Ruska byla tehdy krajně nepopulární, neboť bylo považováno za spojence USA. Sheen, F. J. Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen, s. 87n.

⁵⁵ Sheen F. J. A Fulton Sheen Reader, s. 33. Citace je převzata z Sheenova televizního pořadu *Life is worth living*, z části *The life of Karl Marx*. Jeho televizní relace byla vydána i knižně v několika sériích, přičemž citovaná část vyšla ve 4. sérii.

v kontextu válečného napětí bojoval za ochranu církve a demokracie ve svobodných Spojených státech.⁵⁶

Tehdejší americká společnost trpěla morálním úpadkem a izolacionismem. V jednom ze svých kázání „The Baccalaureate Sermon“ z roku 1941⁵⁷ tak Fulton Sheen odsoudil monopolistický kapitalismus, korupci a „rudou infiltraci“ do obchodních společností, systém vzdělávání opomíjející otázku náboženství, systém který tvrdí, že stát je zdrojem veškerých práv a svobod člověka, sociální systém, který rozvrací posvátné smlouvy a povoluje rozpad manželství skrze rozvodová řízení, systém tolerance, který způsobuje neschopnost bojovat s Pátou kolonou, rozmáhajícím se ateismem a antisemitismem. Podle jeho slov za takovou Ameriku nestojí za to bojovat, ale země by se měla vrátit k Bohu a k základním principům Deklarace nezávislosti.⁵⁸

Během druhé světové války se Sheen nepřestával při různých příležitostech vyjadřovat k situaci v Evropě a ve Spojených státech⁵⁹. Podle něho byl nacismus pro Spojené státy vnějším nebezpečím, komunismus však považoval za nebezpečnější pro jeho schopnost vnitřní infiltrace. V říjnu roku 1941 ve městě Windsor, Ontario, řekl před početným publikem, že západní demokracie by měly zvýšit zájem o pomoc Sovětskému svazu pouze za stavu, kdy zde bude vládnout náboženská svoboda, a pouze tehdy, bude-li v Americe potlačen vliv komunistické strany a pokud budou všechny revoluční myšlenky komunismu odmítnuty⁶⁰. Varoval také před propagandou, která Rusko líčila jako nábožensky svobodnou zemi. Nicméně byl pronásledován ze strany mediální společnosti NBC pro své antikomunistické postoje.⁶¹

Fulton Sheen vykonal mnoho pro obranu člověka před zotročující ideologií totalitních režimů. Měl však také možnost účastnit se misijních cest⁶². Po válce

⁵⁶ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 127. 131.

⁵⁷ Ve stejném roce byla vydána kniha *A Declaration of Dependence*, ve které se Sheen zabývá poselstvím Deklarace nezávislosti, kde připomíná, že jde v podstatě o deklaraci závislosti na Božím zákoně.

⁵⁸ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 140.

⁵⁹ Válečné období vysvětloval Fulton Sheen teologicky. Válka je podle něho součástí Božího plánu. „*Nic neodhalí špatný způsob života tak nelítostně, jako právě válka*“, tvrdí ve své knize *War and Guilt*. Riley, K. L. Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century, s. 85n.

⁶⁰ Sheen si byl však vědom toho, že za rozmach komunismu byl odpovědný rostoucí sekularismus v západních zemích. Tomuto tématu se věnuje ve své knize *Communism and the Conscience of the West*. Tamtéž, s. 167.

⁶¹ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 145. 149.

⁶² Fulton Sheen vydával časopisy, které se věnovaly tématu misii. Šlo o magazíny *Mission a World Mission*. První z nich popisoval chudobu a nelidskou bídu lidí Třetího světa. Tento časopis vyšel v mnohamilionových výtiscích a měl vzbudit zájem v americké společnosti, která se stávala

absolvoval spolu s kardinálem Spellmanem misie⁶³ do Havajských ostrovů, Fidži, Austrálie, Nového Zélandu, Indonésie, Číny, a Japonska.⁶⁴ Celkem během těchto misí společně překonali vzdálenost 43 000 mil, přičemž cesta trvala 52 dní. Sám Sheen měl tehdy více než 200 promluv, přednášek a kázání.⁶⁵ V roce 1960 cestoval Fulton Sheen do Argentiny, aby se zúčastnil vůbec největší katolické výpravy do Latinské Ameriky. Asi měsíc poté odcestoval do Afriky, kde navštívil misionáře v Keni. V jihoafrickém Johannesburgu, kde strávil asi týden, byl potom svědkem tehdejší rasové segregace.⁶⁶

individualistickou a neosobní. Druhý magazín byl odborný s nákladem asi pěti tisíc výtisků. Noonan, D. P. *The Passion of Fulton Sheen*, s. 39n.

⁶³ „Šlo o první přímý kontakt biskupa Sheena s rozsáhlou chudobou a lidským utrpením v rozvojových zemích. Tato zkušenost navždy změnila jeho tehdejší názory.“ Riley, K. L. *Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century*, s. 239.

⁶⁴ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 187–196.

⁶⁵ Noonan, D. P. *The Passion of Fulton Sheen*, s. 52.

⁶⁶ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 263n.

1.4 Biskup Fulton John Sheen

V létě roku 1950 byl Fulton Sheen informován kardinálem Spellmanem, který právě odcestoval do Vatikánu, že bude povolán do funkce národního ředitele Kongregace pro šíření víry⁶⁷ a také, že bude jmenován pomocným biskupem kardinála Spellmana v arcidiecézi New York. Oficiálně byl ve Vatikánu jmenován biskupem v polovině května roku 1951. Biskupské svěcení proběhlo 11. června v bazilice sv. Jana a Pavla v Římě.⁶⁸

Fulton Sheen po biskupském svěcení dlouho toužil a nyní tato touha došla svého naplnění. Později však biskup Sheen připustil nepravost euforie, která se dostavila spolu s přijetím biskupských insignií a hodnosti biskupa: *„Během krátké doby jsem si uvědomil, že nejsem jiný než předtím, že mé tělo je stále stejně slabé, že mě lidé sice zahrnují poctami, ale náš Pán mě vidí v jiném světle. Trvalo mi nějaký čas, než jsem si uvědomil, že můj prsten, skvoucí se nádherou, nezárí nutně stejným leskem v nebeském království.“*⁶⁹

Koncem roku 1951 Monsignor Edwin Broderick informoval hlavní televizní společnosti a všechny kněze v New Yorku, že má zájem o vznik televizního pořadu pro katolickou veřejnost. Protože Monsignor znal Sheenův rozhlasový pořad „The Catholic Hour“, navštívil ho, aby zjistil, zdali má zájem o práci na televizním pořadu. Sheen souhlasil s tím, že by rád uváděl pořad v duchu instruktážních hodin pro konvertity, které již několik let vedl.⁷⁰

Přibližně půlhodinový pořad „Life Is Worth Living“ měl premiéru 12. února 1952.⁷¹ Jistě se dá říci, že tehdy začala Sheenovi nová životní etapa, protože díky tomuto pořadu skutečně vešel ve známost v širokých kruzích veřejnosti, nejen mezi katolickými křesťany⁷². Ve vysílacím čase byl schopen konkurovat dokonce i slavným celebritám, jako byl například zpěvák a herec Frank Sinatra.

⁶⁷ V roce 1967 došlo ke změně názvu, nyní: Kongregace pro evangelizaci národů.

⁶⁸ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 211. 218.

⁶⁹ Sheen, F. J. Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen, s. 93.

⁷⁰ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 223n.

⁷¹ Tamtéž, s. 224n.

⁷² V předmluvě ke knižnímu vydání 1. a 2. série televizního pořadu *Life is Worth Living* Sheen vysvětluje, že úspěšnost pořadu byla dána poptávkou publika: *„Lidská touha po Pravdě a Dobru je ve skutečnosti*

Sheen se v těchto svých promluvách věnoval širokému okruhu témat, kde se velmi dobře odráželo spektrum jeho nabytých znalostí. Šlo o témata, která pojednávala o lidské duši, pokušení, otázkách lidského charakteru a vůle, válce a Božím soudu, o komunismu, nebezpečích atomové války atd. Nešlo o ryze katolicky zaměřený pořad, byl proto schopen uspokojit zájmy posluchačů bez ohledu na jejich náboženské vyznání.

Sheen často svůj pořad začínal zábavnou historkou, která pravděpodobně měla upoutat pozornost posluchačů a navodit přátelskou atmosféru. Poté následoval vlastní výklad, kdy často používal křídou a tabuli, aby názorně vysvětlil dané téma. Biskup potom téměř každou promluvu zakončoval důrazným poselstvím, které někdy působilo teatrálním dojmem. Nakonec se s diváky rozloučil typickým pozdravem: „Bye now and God love you!“. Je pozoruhodné, že během téměř půlhodinového vystupu Sheen nikdy nepoužíval poznámky.

Sheenův pořad byl skutečně populární⁷³. V roce 1952 získal Sheen cenu Emmy, kdy byl oceněn jako „Most Outstanding Television Personality“. V hlasování „The Radio and Television Daily“ byl Sheen zvolen mužem roku. Získal také mnoho dalších ocenění, mimo jiné medaili od „Catholic University Alumni Association“ za významnou a záslužnou službu Pánovi, Americe a univerzitě, kterou převzal z rukou kardinála Spellmana v roce 1953. Ve stejném roce pozval prezident Eisenhower Sheena na večeři do Bílého domu, což dokládá biskupovu tehdejší popularitu.⁷⁴

Vysílání pořadu „Life Is Worth Living“ pokračovalo až do roku 1957, kdy Sheen televizní obrazovku opustil⁷⁵. Tehdy se veřejně vyjádřil, že se tak stalo po

hlubší, než si myslíme“, tvrdí. Sheen, F. J. *Life Is Worth Living – First and second series abridged*, s. 11n. Nelze však opomenout sílu biskupova charismatu, která měla jistě velký podíl na úspěšnosti pořadu, ač se v předmluvě vlastním zásluhám za jeho popularitu brání. Také je třeba říci, že v USA byla 50. léta obdobím rozkvětu katolické víry. Lze se tedy domnívat, že biskup Sheen byl mužem ve správnou dobu na správném místě.

⁷³ „Šlo o první náboženský pořad, který byl financován komerčním sponzorem. Za každé vysílání obdržel Sheen honorář ve výši 26 tisíc dolarů, který věnoval na dobročinné účely.“ Riley, K. L. *Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century*, s. 221.

⁷⁴ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 240.

⁷⁵ Fulton Sheen se na televizní obrazovku vrátil v polovině 60. let, aby uváděl pokračování úspěšného pořadu v barevném provedení. Nezaznamenalo však takový úspěch, jako v 50. letech. Tamtéž, s. 284n.

duchovní úvaze a kvůli touze věnovat více času získávání finančních prostředků pro chudé⁷⁶. Celkem bylo odvysíláno 127 dílů (od února 1952 do dubna 1957).⁷⁷

Při Sheenově odchodu pravděpodobně sehrály určitou roli tehdejší spory s kardinálem Spellmanem.⁷⁸ Je však otázkou, jaký byl hlavní důvod biskupova odchodu.

V roce 1959 vyjádřil papež Jan XXIII. svůj záměr svolat církevní koncil. Biskup Sheen byl jmenován do přípravné komise⁷⁹, která měla prezentovat hlavní témata budoucího církevního sněmu. Poté byl papežem jmenován členem komise pro misie. Druhý vatikánský koncil začal 11. října roku 1962.⁸⁰ Biskup Sheen se koncilu účastnil pravidelně až do jeho ukončení 8. prosince roku 1965.

Sheen souhlasil s koncilním záměrem obnovit především vztah církve ke světu. Spolu s mnoha dalšími biskupy byl toho názoru, že církev se musí více otevřít potřebám světa, aniž by však zradila své hlavní poslání pracovat pro spásu duší. Mimo jiné byl zastáncem znovuzavedení trvalého diakonátu, také volal po obnově formace seminaristů, kteří by měli během studia více navštěvovat nemocné, chudé, ty, kteří opustili katolickou víru, mladé lidi, vězně, pracující a také více vypomáhat v duchovní správě během prázdnin. Sheen vřele přijal návrh pro větší angažovanost laiků v pastoraaci a také volal po větší identifikaci církve s chudými: „*Jako rány Kristovy vedly k obrácení pochybujícího Tomáše, tak pouze církev raněná chudobou může přivést pochybující svět k obrácení.*“⁸¹

Dále Sheen usiloval o větší spolupráci mezi katolíky a protestanty v oblasti sociální spravedlnosti, byl pro hlubší aplikaci křesťanských principů do ekonomických sfér, dokonce i pro službu kaplana v oblasti průmyslu. V zemích Třetího světa chtěl

⁷⁶ Tento důvod k odchodu se zdá být málo přesvědčivý, vzhledem k výše Sheenova honoráře za každý díl pořadu musela být pro charitativní účely více než uspokojivá (viz. pozn. č. 73). Buď musel biskup Sheen mít v záloze ještě lukrativnější zdroj financí, což není moc pravděpodobné, nebo neřekl úplnou pravdu. To by skutečně byl důvod k tomu se domnívat, že existovaly ještě jiné příčiny biskupova odchodu z vysílání. Možná však byly pohnutky prozaičtější, nežli nedostatečně ověřené spory s kardinálem Spellmanem.

⁷⁷ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 255.

⁷⁸ Noonan, D. P. The Passion of Fulton Sheen, s. 78.

⁷⁹ Biskup Sheen zde navrhl, aby koncil věnoval jednu kapitolu dokumentů ženám. Byl přesvědčen o tom, že „*podstatné prvky ženskosti v náboženství byly opomenuty*“. Sheen, F. J. Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen, s. 284.

⁸⁰ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 261. 267.

⁸¹ Tamtéž, s. 268–277.

zavést mobilní školy. Také chtěl podpořit majetné katolické křesťany, aby dobrovolně poskytovali část majetku a půdy sociálně slabým. V oblasti vzdělání nabádal katolické univerzity, aby nezanedbávaly své duchovní poslání ve světě.⁸²

V roce 1966 byl Sheen papežem Pavlem VI. oficiálně jmenován biskupem města Rochester ve státě New York, tehdy mu bylo 71 let. Pro tuto službu musel opustit místo v Kongregaci pro šíření víry, přičemž za 16 let vedení kongregace vydělal⁸³ více než 200 milionů dolarů.⁸⁴

Lidé byli překvapeni, proč se právě Fulton Sheen stal biskupem malé diecéze Rochester. Avšak někteří lidé z okruhu laiků i kněží si byli vědomi toho, že biskup Sheen byl pravděpodobně na pokyn kardinála Spellmana vypovězen ze své dřívější pozice, neboť vztah mezi nimi byl napjatý.⁸⁵

Ve správě diecéze neměl biskup Sheen příliš zkušeností, což se projevilo v několika jeho neuvážených krocích. Zrušil například Most Precious Blood School v Rochesteru (kterou navštěvovali především italsí studenti), aniž by tento krok s někým blíže konzultoval. Následkem toho proběhl útok italské veřejnosti na jeho vůz, přičemž otřesený Sheen školu druhý den znovu otevřel. Dále chtěl biskup Sheen obnovit St. Andrew's Minor Seminary, který přejmenoval na King's Preparatory Seminary. Zařízení mělo sloužit pro výchovu duchovní elity, přičemž tento úmysl vzbudil v diecézi jisté rozpaky. V roce 1970 byl nakonec seminář uzavřen.⁸⁶

V roce 1966 vyzval Fulton Sheen v Sacred Heart Cathedral v Rochesteru k okamžitému stažení amerických vojsk z území Vietnamu. Byl prvním americkým biskupem, který jednoznačně vyjádřil své protiválečné stanovisko. Sheen se také během svého působení v diecézi začal více angažovat v sociální oblasti. Zajímal se o utlačované černošské obyvatelstvo. Když navštívil jednu černošskou rodinu, byl pohnut chudobou, ve které musela žít, a na vlastní náklady jí zajistil vhodnější ubytování. Dále

⁸² Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 280.

⁸³ Úřad pro misie, který biskup Sheen vedl, mohl díky kontraktům s komerčními společnostmi přijímat honorář, který náležel biskupovi za jeho televizní pořady, neboť sám přijímat odměny nechtěl. Také díky darům měl úřad k dispozici finanční rezervy ve výši několika milionů dolarů, které byly použity na stavbu nemocnic a škol v chudých oblastech světa a pro účely evangelizace. Sheen, F. J. *Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen*, s. 66.

⁸⁴ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 286.

⁸⁵ Tamtéž, s. 295.

⁸⁶ Tamtéž, s. 303nn.

organizoval pomoc pro hispánskou komunitu, pomáhal lidem na venkově, zvláště opuštěným katolíkům a pracovníkům z ciziny.⁸⁷

V roce 1967 měl biskup Sheen v úmyslu poskytnout federální vládě majetek některé z farností, aby tím získal prostředky pro ubytování chudých.⁸⁸ Mělo jít o majetek v hodnotě asi 680 tisíc dolarů. Pro tento účel byla vybrána farnost St. Bridget's. Setkal se však s nepochopením a silným odporem, a to ze strany tisku, kněží a lidu z diecéze Rochester, kteří mu odpírali poslušnost. Přes mnohé peripetie, četná naléhání i demonstrace musel nakonec od svého záměru po několika měsících ustoupit, a dokonce se rozhodl i pro rezignaci na post biskupa, ve kterém tehdy setrval pouze 15 měsíců. Přesto dále pracoval na svých povinnostech a usiloval o to, aby opustil diecézi v dobrém. Dále se snažil získat peníze pro ubytování chudých, také bojoval proti příliš drahým stavbám kostelů. Avšak poznamenaný mnohými konflikty a neúspěšným pokusem o rozsáhlejší pomoc chudým, ztratil biskup Sheen mnoho ze svého původního nadšení, optimismu a odvahy.⁸⁹

V květnu roku 1969 Sheen navštívil Vatikán, aby předložil papeži Pavlu VI. svou rezignaci. Té bylo nakonec vyhověno v polovině října téhož roku, přičemž jako důvod rezignace byl uveden biskupův věk. Byl jmenován titulárním arcibiskupem Newportu (Wales) a později také asistentem papežského trůnu.⁹⁰

Když Fulton Sheen odjížděl na letiště, aby opustil Rochester, svěčil se otcí Shammonovi: *„Být biskupem bylo dříve něco krásného, dnes bych to však nepřál svému nejlepšímu příteli.“*⁹¹

Přestože se Fulton Sheen snažil být inovativní a následovat odkaz Druhého vatikánského koncilu, přestože se snažil držet se svého vnitřního přesvědčení v péči o potřebné, byl mnohými lidmi a některými kněžími považován za stárnoucího muže, který je ve svých názorech snad příliš tradiční⁹² a který nechápe situaci.⁹³ Dalo by se

⁸⁷ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 309nn.

⁸⁸ „*Fulton Sheen se nikdy nebál kontroverzních kroků, pokud šlo o správnou věc.*“ Riley, K. L. *Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century*, s. 278.

⁸⁹ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 315–321.

⁹⁰ Tamtéž, s. 324nn.

⁹¹ Shammon A. – *The Bishop Sheen We Knew*, s. 28.

⁹² „*Sheenova pověst dynamického, výmluvného, ale konzervativního klerika, který byl po desetiletí interpretem katolického učení, kontrastovala s jeho rostoucí pověstí jednoho z nejvíce inovativních*

řící, že se mu často nedařilo spojit pastýřský zápal a své vnitřní přesvědčení s mnohdy administrativně náročnou službou diecézního biskupa a také s nutností kompromisů, založených na hlubším dialogu s okolím⁹⁴.

Po svém odchodu z diecéze se biskup Sheen ubytoval v malém bytě v New Yorku.⁹⁵ V této době se musel potýkat s rostoucím sekularismem, který zasáhl americkou společnost a hlavně s narůstajícím pragmatismem uvnitř církve, který byl způsoben příliš liberálním postojem k tradičním hodnotám a zvyklostem. V jedné ze svých promluv biskup řekl: „*Opustili jsme základ našeho života v Kristu a vyměnili jej za normy, které určuje svět. Místo abychom se ptali: 'Líbí se to Kristu?', raději se ptáme: 'Líbí se to světu?'. (...) Provdáme se za dnešní dobu, a potom se staneme vdovami věku budoucího.*“⁹⁶

Začátkem 70. let Sheen dále cestoval, kázal a psal knihy. V letech 1974 – 1975 se opět vrátil na televizní obrazovku s pořadem „What Now America?“⁹⁷, který měl celkem 13 dílů.⁹⁷

V březnu roku 1975 oslavil biskup Sheen 80. narozeniny a o měsíc později byl od Catholic University of America vyznamenán medailí. Získal President's Patronal Medal a byl oceněn čestným titulem. Během této doby si již biskup Sheen přál, aby si ho Bůh vzal k sobě, neboť pro vysoký věk už nemohl pracovat s takovým nasazením, jako dříve. Také si přál zemřít v den svátku Matky Boží v přítomnosti Nejsvětější svátosti.⁹⁸

V roce 1977 Sheen poskytl rozhovor pro evangelikální časopis „Christianity Today“, kde vyjádřil mnoho svých názorů ohledně současného křesťanství. Mluvil o přílišném důrazu na sociální problematiku a neochotě mluvit o osobním hříchu, o narcismu, o zanedbávání rozumu a systematické filosofie, neboť tomismus ztratil svou

biskupů ve Spojených státech.“ Riley, K. L. Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century, s. 289.

⁹³ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 325nn.

⁹⁴ D.P. Noonan líčí Fultona Sheena jako muže monologu, spíše nežli dialogu, což se odráželo na postoji biskupa ke studentům na univerzitě. Dále popisuje určitou rezervovanost Sheena ve vztahu k lidem. Co se týče vztahu k chudým, naznačuje, že spíše nežli z přímého kontaktu s lidmi vycházel biskup Sheen z knih. Noonan, D. P. The Passion of Fulton Sheen, s. 19. 40n.

⁹⁵ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 328nn.

⁹⁶ Dieterich H. Through the Year with Fulton Sheen, s. 26n.

⁹⁷ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 341n.

⁹⁸ Tamtéž, s. 342.

vůdčí úlohu v přístupu k pravdám katolické víry. Na otázku, co si myslí o populárním teologovi Hansi Küngovi, odpověděl, že jde o ariána 20. století. Sheen také vyjádřil svůj zájem o ekumenismus, avšak neskrýval pochybnosti o tehdejší charismatickém hnutí.⁹⁹

Poté, co se v roce 1977 vrátil biskup Sheen z pouti do Lurd¹⁰⁰, musel v Lenox Hill Hospital (New York) podstoupit operaci srdce a byl mu instalován kardiostimulátor. O měsíc později byla nutná také operace prostaty. Sheen byl hospitalizován asi po dobu tří měsíců. I v období rekonvalescence si však uchoval svou mladickou radostnost.¹⁰¹

Poprvé se znovu objevil na veřejnosti v listopadu roku 1977, když přebíral Catholic Actors Guild Award, kdy byl oceněn pro zásluhy v oblasti médií. Asi o pět měsíců později, na Velký pátek, dvě hodiny hovořil o sedmi posledních slovech Krista¹⁰² v St. Agnes Church v New Yorku. Kostel byl tehdy plný lidí, přičemž dalších asi 800 věřících stálo venku, aby naslouchalo hlasu biskupa skrze rozhlasové zařízení. Přesto byl Sheen na pokyn lékaře často jen ve svém bytě, aby zde odpočíval. Mohl tak psát svou autobiografii.¹⁰³

V září roku 1978 se vrátil do nemocnice, kde strávil čtyři měsíce. Na Velký pátek následujícího roku však opět kázal v St. Agnes Church. Byl již vyhublý, třásl se mu ruce a potřeboval pomoci, aby došel ke kazatelně. Msgr. Eugene V. Clark tehdy řekl, že byl smířen s Bohem a byl připraven zemřít. I přes své bolesti a slabost však Sheen dále pokračoval v pracovních povinnostech.¹⁰⁴

2. října roku 1979 přijel do St. Patrick's Cathedral v New Yorku papež Jan Pavel II. Tehdy se s polským papežem setkal i arcibiskup Sheen. Když přišel ke Svatému otci, poklekl před ním a papež mu pomáhal vstát. Potom se oba muži objali. Sheen později

⁹⁹ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 348n.

¹⁰⁰ Francouzské Lurdy byly zvláště oblíbeným mariánským poutním místem biskupa Sheena, které za svůj život navštívil mnohokrát. Několikrát cestoval také do portugalské Fatimy.

¹⁰¹ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 350.

¹⁰² Touto tematikou se zabývá Sheenova krátká brožovaná kniha *Sedm slov Ukřižovaného*, která vyšla i v češtině.

¹⁰³ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 352.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 354.

sdělil, co mu Svatý otec pověděl: „Řekl mi, že jsem dobře mluvil i psal o Pánu Ježíši, a že jsem byl věrným synem církve.“¹⁰⁵

Dne 4. prosince napsal biskup Sheen svou poslední vůli. Přál si zádušní mši v St. Patrick's Cathedral v New Yorku a chtěl být pochován v Calvary Cemetery arcidiecéze New York. Zemřel ve své kapli, v přítomnosti Nejsvětější svátosti, v podvečer dne 9. prosince 1979, den po slavnosti Neposkvrněného početí Panny Marie.¹⁰⁶

Na počest arcibiskupa Sheena byly v St. Patrick's Cathedral odslouženy celkem tři mše svaté. Hlavní pohřební mše se konala 13. prosince za přítomnosti čtyř kardinálů, 48 biskupů, guvernéra a starosty města. Ti se připojili k tisícovému zástupu lidí, který zaplnil katedrálu. Hlavním celebrantem byl kardinál Terence Cooke, homilií byl pověřen arcibiskup O'Meara, Sheenův dlouholetý přítel.¹⁰⁷ Svou promluvu zakončil slovy rozloučení:

„Milý příteli, arcibiskupe Sheene. Všichni jsme lepšími lidmi, protože jsi byl mezi námi a byl jsi naším přítelem. Svěřujeme tě nyní do péče tvé 'Lovely Lady dressed in blue'.¹⁰⁸ Modlíme se za to, aby Ježíš již řekl: 'I've heard My Mother speak of you'.“ Nakonec se arcibiskup rozloučil se zemřelým pozdravem, který sám Sheen používal: „Bye now, Fulton Sheen, and God Love You Forever!“¹⁰⁹

¹⁰⁵ Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 357.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 359n.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 361n.

¹⁰⁸ „Lovely Lady dressed in blue“ je báseň od Mary Dixon Thayer, kterou Sheen zpopularizoval a často recitoval. „I've heard My Mother speak of you“, tedy: „Moje Matka o tobě mluvila“, to jsou slova, která si Sheen přál slyšet, až předstoupí před Ježíše. Pozdrav „Bye now and God Love You“, Sheen často používal ve svém pořadu *Life is Worth Living* i jinde.

¹⁰⁹ Sheen, F. J. Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen, s. 355.

1.5 Proces svatořečení arcibiskupa Fultona J. Sheena

Kanonizační proces biskupa Sheena byl zahájen v diecézi Peoria v roce 2002, a to tzv. informačním procesem. Dne 28. června 2012 papež Benedikt XVI. vyhlásil, že Kongregace pro blahořečení a svatořečení ocenila hrdinské ctnosti biskupa Sheena a vyznamenala ho titulem ctihodný služebník Boží. 6. března 2014 byl lékařskými experty, v součinnosti s Kongregací pro blahořečení a svatořečení, potvrzen zázrak na přímluvu biskupa Sheena, který se tak přiblížil možnosti být prvním rodilým Američanem, který by byl prohlášen za svatého. Avšak 3. září 2014 oznámil Peorijský biskup Daniel R. Jenky, že kanonizační proces biskupa Sheena byl pozastaven, přičemž jako důvod byla uvedena neshoda mezi diecézí Peoria a arcidiecézí New York ohledně převozu Sheenových ostatků.¹¹⁰

Spojené státy tedy na svého prvního rodilého světce stále čekají. Je smutné, že hlavním důvodem pozastavení procesu beatifikace a kanonizace je napětí mezi diecézemi ohledně biskupových ostatků. Vatican Insider News píše: „*Svatý stolec předpokládal, že by ostatky Ctihodného Sheena byly převezeny do Peorie, kde by byla vykonána oficiální inspekce, a kde by byly vyzvednuty první ostatky. Současně arcidiecéze New York zamítla žádost biskupa Jenkyho o převoz ostatků do Peorie.*“¹¹¹ Situaci komplikuje také fakt, že biskup Sheen ve své poslední vůli uvedl, že chce být pochován v New Yorku. Proces kanonizace biskupa Sheena byl zastaven z iniciativy diecéze Peoria, která se tímto snaží přinutit arcidiecézi New York ke svolení pro převoz biskupových ostatků do Peorie.¹¹²

¹¹⁰ The Catholic University of America [online]. Washington DC: The Catholic University of America [cit. 2016- 10-3]. Dostupné na [www: http://fulton-sheen.cua.edu/cause/](http://fulton-sheen.cua.edu/cause/)

¹¹¹ La Stampa [online]. Vatican Insider [cit. 2016- 10-3]. Dostupné na [www: http://www.lastampa.it/2014/09/04/vaticaninsider/eng/news/fulton-sheens-beatification-cause-halted-as-two-dioceses-contend-his-body-9g7xqEu13rLyb5oTajIwDN/pagina.html](http://www.lastampa.it/2014/09/04/vaticaninsider/eng/news/fulton-sheens-beatification-cause-halted-as-two-dioceses-contend-his-body-9g7xqEu13rLyb5oTajIwDN/pagina.html)

¹¹² Tamtéž.

2 Literární dílo biskupa Sheena

2.1 Úvodní nástin hlavních důrazů a charakteristik psaného díla

Pravděpodobně není mnoho současných autorů, kteří by nám zanechali tak rozsáhlý literární odkaz, jako je tomu v případě biskupa Sheena. V jednom rozhovoru (tehdy mu bylo 77 let) se dokonce vyjádřil, že „není již schopen uvést počet knih, které kdy napsal.“¹¹³ Fulton Sheen za svůj život sepsal přes 60 knih, desítky pamfletů a drobných spisů (viz. Příloha I.). Při takovém množství knih si člověk může položit otázku: Je vůbec možné, aby byl jeden člověk schopen vytvořit během svého života více než 100 titulů? Odpověď na tuto otázku si blíže objasníme.

Je třeba říci, že jedním ze záměrů biskupa Sheena byla právě snaha vydat co největší množství knih, a to za prostým účelem: Vzpomeneme-li na první část této práce, Sheen, coby ředitel Kongregace pro šíření víry, byl nadšeným podporovatelem misijního díla církve a evangelizace národů. Velmi plodná literární činnost mu tedy umožnila získat finanční prostředky, které dále použil pro misijní účely a šíření evangelia ve své zemi a okolních národech.

Důležité je však zmínit další fakt. Témata a myšlenky v některých knihách z různých období se do jisté míry opakují¹¹⁴, některé pasáže dokonce doslovně. Biskup Sheen například dále zpracovával materiál, který používal při rozhlasových vysíláních „The Catholic Hour“. Tyto texty, původně předčítané při vysílání, přešly v knižní podobu, čímž se literární repertoár samozřejmě značně rozšířil, uvědomíme-li si, že Sheen vedl tento pořad takřka 22 let. Také televizní vysílání pořadu „Life Is Worth Living“ se dočkala knižní podoby v několika sériích.

¹¹³ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 370.

¹¹⁴ Například v Sheenově knize *Communism and the Conscience of the West*, s. 184–194. najdeme pasáž o ruském národě a jeho spiritualitě, která se zcela doslovně (až na drobné textové úpravy) nachází také v pozdější knize *Footprints in a Darkened Forest*, s. 181–191. Dále v různých knihách najdeme opakující se citace a myšlenky, např. citovanou odpověď bratří Goncourtů na velmi optimistický pohled francouzského chemika Pierra Bethelota lze dohledat jak v knižním vydání televizní show *Life Is Worth Living Vol 4.*, v kapitole *The Atomic Bomb* (přesný text je dohledatelný i v antologii *A Fulton Sheen Reader*, s. 39) tak opět v knize *Footprints in a Darkened Forest*, s. 169. Toto budíž jen krátkou ilustrací určité recyklace textového materiálu a myšlenek v knihách biskupa Sheena. Reeves, vědom si tohoto faktu, k tomu říká: „*Diplomová práce by mohla být napsána o zdrojích, použitých v Sheenových knihách.*“ Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, s. 242.

I přes značné výhody tohoto postupu se mi zdá, že si tato jistě ušlechtilá myšlenka vysoké produkce knih pro bohumilé účely bohužel vzala svou daň. Sporadický čtenář biskupových knih a občasný posluchač jeho promluv byl jistě s četbou spokojen, lze si ale představit zklamaného čtenáře, který Sheenovy knihy a pořady dobře znal a při koupi nového titulu zkrátka zjistil, že se pravděpodobně nedozví příliš mnoho nového. Pokud však hlavním účelem Sheenovy tvorby nebyla ani tak novota myšlenek a obdivuhodnost teologických obrátů, jako skutečná snaha o šíření křesťanského učení, lze jistě tuto skutečnost, bohužel trochu diskreditující hodnotu knih biskupa Sheena, omluvit.

Zpočátku biskup Sheen psal díla, která měla svou akademickou hodnotu, kdy uplatnil hlubokou intelektuální fundovanost, kterou nabyt během důkladných studií ve Spojených státech a v Evropě. Během krátké doby se však jeho literární tvorba více profilovala, neboť i přesto, že mnoho let vyučoval na univerzitě, orientoval se stále více na požadavky běžného čtenáře, což se samozřejmě projevilo na obsahu a pojetí jeho tvorby. Sheen se tak ve svém pastýřském zápalu pravděpodobně vzdal možnosti být skutečným odborníkem především v oblasti novotomismu, aby uspokojil potřeby nejen akademiků, ale především co největšího počtu lidí, které bylo potřeba utvrdit v katolické víře a navrátit do lůna matky Církve. To je možná hlavní důvod, proč se biskup Sheen, velmi vzdělaný intelektuál, stal popularizátorem katolické víry.

Jak lze charakterizovat biskupovu literární tvorbu? Beze sporu biskup Sheen není tvůrcem jednotné teologie, není autorem systematicko-teologických traktátů, nezaměřuje se výlučně na jedno či jen několik málo teologických témat, nepředkládá čtenářům možné teologické výklady, jako spíše hotové teologické konstrukce¹¹⁵. Opomeneme-li několik odborných prací, které jsou součástí rané biskupovy tvorby, můžeme říci, že jádrem a sjednocujícím prvkem Sheenových knih je ryze pastýřská snaha o ochranu malého stáde před bludnými ideologiemi, nezdravými názory, neporozuměním a bigotností, snaha podat útěchu trpícím, podpořit hledající, nasytit lačnickí.

¹¹⁵ Tato charakteristika dobře odráží zaměřenost biskupových knih na běžného čtenáře. Akademik upřednostňuje nestrannou analýzu problému s ohledem na další možná řešení a otevřenost k dalšímu bádání, kdežto běžný čtenář ocení dílo, kde je daný problém předložen bez nutnosti dalších interpretací.

Sheen se věnuje širokému okruhu témat, neboť jeho zájem o poznání byl mimořádně rozsáhlý, stejně jako jeho sečtělost. Byl skutečně renesančním člověkem, který pozorně studoval teologii, filosofii, literaturu, umění, vědecké a politické spisy.¹¹⁶

Znamení doby, ta jsou určujícím faktorem biskupovy tvorby, na ně svým charakteristickým stylem apologety¹¹⁷ reaguje, na ně hledá ve světle katolického učení správná východiska a podává je čtenářům. Apologetický nádech jeho děl neskrývá určitou paralelu se svými současníky: s pronikavou a na myšlenkové obrazy bohatou obhajobou křesťanských hodnot anglikána C. S. Lewise, se zálibou v paradoxalitě katolického konvertity G. K. Chestertona či spisovatele a dramatika G. B. Shawa. Citace některých myšlenek těchto autorů najdeme i v Sheenových knihách.

Sheenovým knihám nechybí poetičnost, obrazotvornost, smysl pro narativitu. To vše dobře ilustruje autorovu zálibu v poezii a umění, nepochybně také řečnické schopnosti výmluvného kazatele a vypravěče. Mezi jeho oblíbené a často citované básníky patří např. Francis Thompson¹¹⁸ či T. S. Eliot¹¹⁹.

Ač Sheen nepíše takřikajíc suchopárné teologické eseje, vůbec to neznámá, že by jeho knihy postrádaly vážnost, spíše naopak. Z hlediska katolické věrouky můžeme říci, že autor zůstává ortodoxní, z hlediska vztahu autor – čtenář je však blízký čtenářům, lidský a srozumitelný. Není dualistickým manichejcem, který by pro duchovní pravdu zapomněl na pozemskou skutečnost, není ani zemitým pozemšťanem, který formuluje profánně zajímavé myšlenky na vrub bohatého duchovního dědictví katolické církve.

Zmínili jsme biskupovu tvorbu, která je z velké části rázu apologetického, ne-li zcela. Přestože jde o převládající charakteristiku Sheenových textů, neznámá to, že se autor nevěnuje také ryze duchovním tématům, že netvoří také povzbudivou a rozjímavou křesťanskou četbu. Vždyť každá křesťanská literární tvorba, zvláště ta, která

¹¹⁶ Sheen, F. J. *Old Errors and New Labels*, s. X.

¹¹⁷ Avery Dulles zařazuje Fultona Sheena mezi kněze velmi zaměřené na apoštolát, kteří svým dílem rozšířili množství katolické apologetické literatury. Dulles, A. *A History of Apologetics*, s. 291.

¹¹⁸ Francis Thompson (1859 – 1907) byl anglický, katolicky orientovaný básník. Encyclopaedia Britannica, Inc. [online]. Encyclopaedia Britannica [cit. 2016- 8- 3]. Dostupné na [www: http://www.britannica.com/biography/Francis-Thompson](http://www.britannica.com/biography/Francis-Thompson)

¹¹⁹ Thomas Stearns Eliot (1888 – 1965) byl nejvýznamnějším anglosaským básníkem 20. století. Zasloužil se o zformování moderní poezie. Psal i filosofické eseje a kritické studie. Eliot, T.S. *Pustatina*, s. 105.

je psaná nositeli kněžského svěcení, by měla mít jeden hlavní cíl: přivést člověka ke Kristu!

Nakonec je třeba zdůraznit, že snaha cele vystihnout charakteristiku psaného díla jakéhokoli autora je již předem odsouzena k nemožnosti uskutečnění. V několika odstavcích jsme se tak pokusili nastínit především hlavní a podstatné rysy Sheenovy literární tvorby, které pomohou lépe uchopit biskupovo psané dílo v jeho celistvosti. Tato kapitola budiž prologem k následujícímu textu, který se bude věnovat literatuře od biskupa Sheena poněkud obšírněji.

2.2 Stručná charakteristika vybraných literárních děl

Není mi známo, že by existovala publikace, která by se skutečně a hluboce zabývala psaným dílem amerického biskupa a poskytla tak o něm ucelený přehled. V některých knihách¹²⁰ se samozřejmě toto téma objevuje, avšak spíše v kontextu autorovy osoby a životního odkazu, kde více či méně obsáhlá zpráva a Sheenově psaném díle není ryze důkladným rozbohem formální či obsahové stránky těchto knih. Existují sice antologie¹²¹, které jsou schopny zájemci o biskupovu tvorbu předložit ucelenější přehled jeho literárního díla, přesto a zcela pochopitelně nemohou mít ambici podat vyčerpávající výklad.

Pro evropského badatele (nebo přesněji neamerického), zvláště potom pro českého, není snadné utvořit si skutečně komplexní a úplný přehled o psaném díle biskupa Sheena. Knihy, napsané rukou biskupa a především ty významnější a úspěšnější z nich, se dočkaly překladu do mnoha jazyků (např. do němčiny, italštiny, francouzštiny, portugalštiny, češtiny, slovenštiny). V češtině a slovenštině zatím vyšlo celkem 6 knih.¹²²

Jak již bylo zmíněno, Fulton Sheen psal zpočátku knihy odborné, které byly spíše zaměřeny na akademickou obec. Asi nejznámější z nich je dílo *God and Intelligence* (1925)¹²³ (viz. str. 15n), které je reakcí na dobový problém určitého úpadku rozumového poznávání. Novotomisticky orientovaný autor se v knize snaží o legitimizaci rozumu v dobovém duchovně-intelektuálním a společenském kontextu. V knize shrnuje některá převažující stanoviska tehdy moderního myšlení na otázky, týkající se tématu Bůh a rozum, přičemž je dále podrobuje kritickému zhodnocení, zvláště potom ve světle filosofie sv. Tomáše Akvinského. Pro bližší představu uvedme názvy některých kapitol této knihy: „Útok moderní doby na racionalitu, Charakteristika

¹²⁰ Např. v této práci již citovaných publikacích: Reeves, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*, Riley, K. L. *Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century*.

¹²¹ Zmiňme například knihy: Sheen, F. J. *A Fulton Sheen Reader*, nebo Dietrich, H. *Through the Years with Fulton Sheen: Inspirational Selections for Each Day of the Year* a další.

¹²² V českém jazyce vyšly jen dvě knihy: *Sedm slov Ukřižovaného* a *Pokoj v duši*. Do slovenštiny byly přeloženy celkem čtyři knihy: *Život Krista, Hore srdcia, Myšlienky na každý deň – Fulton Sheen a V plnosti času – kristocentrická múdrosť pre tretie tisícročie*. Poslední dva jmenované tituly jsou sbírkami myšlenek a moudrosti biskupa Sheena.

¹²³ Knihu *God and Intelligence*, společně s dalšími úspěšnými tituly (*Preface to Religion, Život Krista a Pokoj v duši*), Sheen považoval za svou nejlepší. Riley, K. L. *Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century*, s. 216.

moderních iracionálních pojetí Boha, Moderní idea Boha, Kritické zhodnocení námitek moderní doby vůči racionalitě, Evoluce a prvotní principy racionality“ atd.

Později vznikla ještě další dvě odborná díla: *Religion without God* (1928) a *Philosophy of Science* (1934).

Ve 30. letech Sheen začíná vydávat knihy na základě svých rozhlasových promluv „The Catholic Hour“. Patří sem tituly jako např: *The Divine Romance* (1930), *The Eternal Galilean* (1934), *The Prodigal World: Social Reconstruction Is Conditioned upon Spiritual Regeneration* (1936), *Communism, Capitalism, and Property* (1939), *War and Guilt* (1941), *Love on Pilgrimage* (1946), *The Woman* (1951), *The Prodigal World* (1952), která byla poslední vydanou knihou tohoto typu.

V předválečném období se katolická církev ve Spojených státech potýkala s narůstajícím pluralismem a sekularismem ve společnosti. Bylo třeba si znovu uvědomit výsostné postavení církve ve světě a ujednotit si obraz tehdejšího ideového kontextu, ve kterém se katolická církev nacházela.

Old Errors and New Labels (1931) je knihou, která zkoumá znamení doby, chybná pojetí reality, kde autor hledá a přináší řešení opravdu širokého rozmezí tematických okruhů a otázek. V kontextu tehdejší, pro Ameriku typické, plurality myšlení, individualismu a také úpadku skutečně rozumové argumentace, tak spolu s biskupem Sheenem poznáváme, jaký má duch doby vliv na myšlení lidí. Smutnou realitou je ovšem fakt, který již vyjadřuje název knihy a který stmeluje její tematickou rozličnost, totiž existence bludného kruhu starých omylů pod rouškou domnělé novoty.

V díle nalezneme reflexe například nad chybným pojetím morálky, které má příčinu v domnělé neexistenci její skutečné a jednoznačné relevance. Biskup Sheen k problému morálky říká, že místo aby se člověk přizpůsobil určité morálce, mění se principy morálky tak, aby se jim člověk byl ochoten přizpůsobit.¹²⁴ Snadno nahlédneme, jaké má koncepce morálky, kdy sám člověk určuje, co je dobré a zlé, důsledky.

Dalším omylem je podle Sheena pojetí tolerance mezi lidmi. Nelze ji chápat bezbřezě, neboť člověk potom dává pod její záštitou průchod zlu, byť nevědomky.

¹²⁴ Sheen, F. J. *Old Errors and New Labels*, s. 28n.

Absence měřítka pravdivosti pak má za následek neschopnost rozlišit, co je dobré a zlé. Potom se zdá logické, že člověk, který nemá správné měřítko pravdivosti, je raději tolerantní k osobám i k názorům osob a má pocit, že v samotné toleranci je pravda. Sheen tak poznamenává: „*Tolerance se týká pouze osob, ale nikdy ne pravdivosti. Netolerance se týká pouze pravdivosti, ale nikdy ne osob.*“¹²⁵

V otázce humanismu vystihuje autor jeho paradoxnost, když o něm říká, že „*je příliš nehumánní – ukládá příliš velké břemeno na ubohou lidskou přirozenost*“ a to právě proto, že nerespektuje lidskou touhu po nekonečnu, kterou se snaží nasytit něčím konečným. Tak člověka ochuzuje o to, co ho činí skutečně lidským.¹²⁶

Biskup Sheen se také zajímal o vzájemný vztah exaktní vědy a teologie, resp. filosofie. V knize vysvětluje nutnost vnímání omezené kompetence exaktní vědy a teologie či filosofie, přičemž každá vědní disciplína si musí být vědoma nemožnosti popsat veškerou realitu v rámci své vlastní metodiky. Autor také neskrývá kritiku popularity Einsteinových názorů na náboženství, které ve skutečnosti nejsou vědecké a jsou chybně kvůli vědcově autoritě přijímány za relevantnější, než si ve skutečnosti zaslouží.

Dílo biskup Sheen uzavírá reflexí nad „starým“ a „novým“ pohanstvím a poukazuje na mnohé rozdíly mezi nimi, přičemž u „starého“ pohanství odhaluje jednu ze zajímavých, byť skrytých skutečností: „*Proč pohané dali svým bohům viditelnou podobu soch? Pouze proto, že v jejich neznalosti nemohli vůbec rozlišit mezi duchem a hmotou? Nemohlo by to být spíše tak, že v utváření svých bohů viditelnými v hmotě matně vyjadřovali instinktivní touhu lidského srdce po Inkarnaci, či po Bohu mezi lidmi?*“¹²⁷

Knih *The Mystical Body of Christ* (1935) je teologickou expozicí na téma církve, Mystického Těla Kristova. Jde pravděpodobně o nejlepší příklad Sheenovy snahy aplikovat věčné pravdy církevního učení na praktické požadavky tehdejší doby.

¹²⁵ Sheen, F. J. *Old Errors and New Labels*, s. 66.

¹²⁶ Tamtéž, s. 145.

¹²⁷ Tamtéž, s. 203.

Začíná se zde také objevovat téma komunismu.¹²⁸ V tomto díle nešlo autorovi ani tak o novotu myšlenek, jako spíše o obnovu a znovuzrození tradičního učení církve.¹²⁹

Liberty, Equality, Fraternity (1938) je knihou, která se mimo jiné zabývá otázkou vzájemného vztahu kapitalismu a komunismu a zkoumá možnosti a podmínky nastolení volnosti, rovnosti a bratrství v kontextu tehdejšího rozpoložení americké společnosti.

Jak jsme si již řekli, Sheen ve svém díle zohledňuje znamení doby, které je z velké části určujícím faktorem jeho tvorby. Přítomná krutost, pocity nesmyslnosti a rozčarování v období druhé světové války, se nemohly nepromítnout do teologických reflexí biskupových knih. Autor se zamýšlí nad smyslem války, utrpení a zla ve světě. Vzniká tak několik knih: *War and Guilt (1940–41)*, *Whence Come Wars (1940)*, *God and War (1942)*, *The Armor of God: Reflections and Prayers for Wartime (1943)*.

Whence Come Wars (1940) je dílo, které pojednává nejen o problému války ve světě, ale obecně o bolestných skutečnostech a zdrojích nehasnoucí naděje lidstva. Hlavním poselstvím knihy je nezbytnost návratu člověka k morálním hodnotám, které jsou zakotveny v následování Božích přikázání.

Nad fenoménem války a její příčinou se Sheen zamýšlí ve dvou rovinách. Podle něho jsou války jednak projevem Boží spravedlnosti, jednak spravedlivým Božím trestem, přičemž říká, že ani Pán Ježíš nezpochybnil funkci války coby Božího trestu¹³⁰, když plakal nad Jeruzalémem, který bude srovnán se zemí, neboť nepoznal čas, kdy se k němu Bůh sklonil¹³¹. Zde je silně vyjádřena přítomnost jak Boží spravedlnosti, která dopouští trest za lidský hřích, kterým je pád Jeruzaléma a zničení chrámu v roce 70, tak i Božího milosrdenství, kdy Pán Ježíš pláče nad hříchem svého lidu a nepřije si jeho zkázu. Nelze si tedy myslet, že Bůh trestá ve smyslu odplaty, trestá spíše ve smyslu dopuštění nutných důsledků hříchu člověka.

¹²⁸ Komunismus, případně socialismus, bylo téma, které se v Sheenových knihách objevuje nezvykle často. Autor byl rudou ideologií značně zaujatý.

¹²⁹ Riley, K. L. Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century, s. 38. 137.

¹³⁰ Sheen, F. J. *Whence Come Wars*, s. 1. 4n.

¹³¹ L 19,41.44.

V tomto světle Sheen vysvětluje časté námitky lidí, totiž: proč Bůh dopouští zlo a válku? A odpovídá na rozhořčení H. G. Wellse¹³² nad všemohoucím Bohem, který se dokáže dívat na strašlivé utrpení lidí ve válce: „*Někteří lidé, podobně jako Wells, přemýšlejí o Bohu pouze tehdy, když chtějí najít někoho, koho by obvinili za své vlastní hříchy. Aniž by si to kdy připustili, předpokládají, že člověk je odpovědný za vše dobré a krásné ve světě, ale za jeho hříšnost a války je odpovědný Bůh.*“¹³³

V knize se dále setkáme s tématy, jako je vztah demokracie a náboženství, jejich vzájemná závislost a nezávislost, otázka nutnosti morální autority, která by přivedla člověka k pravdě, otázka pokoje ve světě, kdy spolu se sv. Augustinem říká: „*Pokoj je klidem řádu*“¹³⁴. Nelze také přehlédnout autorovu oddanost římskému biskupovi, kdy několikrát cituje z papežských encyklik a věří v jeho nepostradatelnou úlohu v nastolení míru ve světě. Dílo Fulton Sheen uzavírá citací z encykliky *Summi pontificatus* Pia XII., která vyjadřuje naději křesťanů i v období utrpení a jejich povolání pomáhat lidem dobré vůle v nesnázích, ve kterých se lidstvo nachází. Sheen k tomu dodává: „*Nemusíme se bát o církev, ale o svět.*“¹³⁵

Dalším, a to dosti převažujícím tématem v Sheenově tvorbě, je boj proti komunistické či socialistické ideologii (viz. pozn. 128). Z četného množství knih, tímto tématem se zabývajících, zmiňme alespoň některé: *The Tactics of Communism* (1936), *Communism: The Opium of the People* (1937), *Communism and the Conscience of the West* (1948). Poslední jmenovaná kniha poskytuje „*nejlepší prezentaci Sheenových názorů na téma komunismu a vrcholné naplnění jeho úsilí v roli katolického antikomunisty.*“¹³⁶

Knihou *Communism and the Conscience of the West* (1948) dobře líčí autorův pohled na komunistickou ideologii a ruský národ a rozsáhlou znalost ruské a sovětské literatury, která je v této knize hojně citována. Biskup Sheen se v díle zamýšlí nad odpovědností západní civilizace za vznik komunismu. Podle něho je vznik historického liberalismu odpovědný za vzestup Marxovy filosofie a později komunistického režimu.

¹³² H. G. Wells (1866 – 1946) byl anglickým spisovatelem, jedním z hlavních zakladatelů science fiction, historikem a autorem vědeckých prací. Peck, E., Peck, A. Anglická literatura, s. 166.

¹³³ Sheen, F. J. Whence Come Wars, s. 38n.

¹³⁴ Tamtéž, s. 102.

¹³⁵ Tamtéž, s. 118.

¹³⁶ Riley, K. L. Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century, s. 164.

Biskup Sheen dále popisuje a vysvětluje hlavní body filosofie Karla Marxe, navrhuje řešení, jak je možno přistupovat k filosofii komunismu, k nápravě totalitních režimů. Komunismus chápe jako životní filosofii, dokonce vnímá jeho náboženské prvky a nabízí určité paralely mezi totalitním režimem a církví¹³⁷. Autor čtenářům vysvětluje, že je třeba činit rozdíl mezi Ruskem a komunismem, je třeba milovat hříšníka, ale nenávidět hříšnou ideologii, milovat komunistu, ale nenávidět komunismus.¹³⁸ Sheen vidí mnohé přednosti ruského národa, které jsou také velikou nadějí pro budoucnost křesťanství: „hluboké náboženské citění, schopnost přijímat bolest a utrpení, družnost.“¹³⁹

Biskup Sheen dílo zakončuje s nadějí, že důležitá úloha církve v dějinách nikdy nezanikne, neboť ani její nucené přebývání v katakombách nemůže zastavit dílo spásy. Autor také neskrývá naději v obrácení Ruska, pramenící především ze zjevení Panny Marie ve Fatimě, která dává své zaslíbení ruskému národu. Svatý otec jej nakonec zasvětil jejímu Neposkvrněnému Srdci, dojde k jeho obrácení a ve světě zavládne pokoj. Budoucnost, a to nejen ruského národa, je podle Sheena v rukou křesťanů, v jejich poslušnosti Boží vůli a ochotě činit pokání za hříchy své, i hříchy celého světa.

Knihy *Peace of Soul* (1949) vyšla také v českém jazyce pod názvem *Pokoj v duši* (1978). Autor v ní prezentuje zájem o psychologii, psychiatrii, psychoanalýzu, přičemž se zde vymezuje vůči odborníkům, kteří se zabývají psychickými projevy vnitřního konfliktu člověka a pronáší kritiku¹⁴⁰ vůči těm, kteří „popírají, že by lidský

¹³⁷ „Totalitarianismus poskytl evropskému člověku náboženství: proti-církev pro náhradu církve, víru k boji proti víře, inspirované evangelium Marxovo pro opuštění evangelia Markova, boha na zemi místo Boha na nebi, nové mystické tělo s viditelnou hlavou ne v Římě, ale v Moskvě, neomylnou, když mluví ex cathedra v oblasti politiky a ekonomiky a také neviditelnou hlavu příliš strašnou na to, aby byla jmenována.“ Sheen, F. J. Communism and the Conscience of the West, s. 163.

¹³⁸ Tamtéž, s. 183n.

¹³⁹ Tamtéž, s. 189.

¹⁴⁰ Biskup Sheen neskrývá kritiku psychoanalýzy a vymezuje se vůči těm psychoanalytikům, kteří nerespektují možnost existence osobní viny, která také může být příčinou psychických problémů pacienta. Autorovi ale nejde o kritiku vědeckosti psychoanalýzy jako takové, jde mu o kritiku překročení kompetence ze strany vědy, která problém ležící mimo rámec její působnosti řeší v rámci vědecké metody. M. Buber se pocitem viny v psychoterapii zabýval více do hloubky. Říká, že psychoanalytické metody se autentickým pocitem viny nerady zabývají, protože jde o problém příliš personálního charakteru, a nedá se proto uchopit obecně platnými poučkami. Přestože však psychoterapeut nemůže nahradit duchovního, který je pro řešení problému existenční viny člověka kompetentnější, měl by pacientovi, u kterého se setká s problémem tohoto pocitu viny, pomoci se s problémem vyrovnat a měl by se ho pokusit uvést na správnou cestu léčby. Zároveň vysvětluje, že samotný pocit viny nelze redukovat pouze na překročení určitého tabu, což víceméně souhlasí s námitkou biskupa Sheena, která se několikrát objevuje právě v knize *Pokoj v Duši*. Buber, M. Vina a pocit viny, in Němec, J. Bolest a naděje: Deset esejů o osobním zrání, s. 170. 174.

konflikt nebo pocit úzkosti mohl vyvěrat z něčeho jiného než z instinktů spolčených všem živočichům.“¹⁴¹ Sheen obhajuje nutnost uznání viny pramenící z hříchu jako možnou příčinu psychických konfliktů a úzkostí i mezi odborníky, kteří se psychickými projevy konfliktu člověka zabývají. Při řešení takových konfliktů a úzkostí poukazuje na nenahraditelnost svátosti smíření.

Dále v knize nalezneme zdařilé statě o původu frustrace, důležitosti zpytování svědomí a jeho správném a zdravém užití. Autor dále vysvětluje smysl a správný výklad sebekázně v oblasti lidských vášní, citů a pudů, také se zabývá fenoménem smrti a jeho pozitivního významu pro život člověka. V posledních kapitolách se Sheen věnuje tématu konverze, vysvětluje její teologickou podstatu, její psychologické účinky na konvertitu.

Nakonec dodejme, že kniha určitě není odborným pojednáním v oblasti psychologie či jiných příbuzných disciplín. Její předností je hojnost užitečných myšlenek, příkladů a obrazů, které pomohou čtenáři vést zdravější křesťanský život, které dopomohou k pokoji v duši.

50. léta jsou obdobím velkého rozkvětu katolictví ve Spojených státech a také v Sheenových dílech je tato dobová skutečnost patrná, neboť se zaměřením a dostupností knih většinou orientuje na široké spektrum čtenářů, kteří mají zájem o křesťanskou literaturu. I názvy titulů, které se objevují v této době, reflektují určitou otevřenost čtenářů vůči náboženským otázkám: *The World's First Love (1952)*, *Way to Happiness (1954)*, *Way to Inner Peace (1955)*, *God Love You (1955)*, *Go to Heaven (1960)* a také několik knižních vydání úspěšného televizního pořadu *Life Is Worth Living*.

V roce 1958 vznikla kniha *Life of Christ*, která se v roce 1998 dočkala překladu do slovenského jazyka pod názvem *Život Krista*. Sheen napsal dílo v těžké době, kdy se sám vyrovnával s vlastním utrpením.¹⁴² Obsahu této knihy se budeme věnovat podrobněji v poslední části této práce.

V následujících letech se Fulton Sheen ve svých knihách zabývá několika dalšími důležitými tématy. Tituly *The Priest Is Not His Own (1963)* a *Those Mysterious*

¹⁴¹ Sheen, F. J. Pokoj v duši, s. 56.

¹⁴² Srov. Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 258.

Priests (1974) se, jak jejich názvy prozrazují, věnují tématu kněžské služby, otázce kněžství a jejího charakteru. Kniha *Children and Parents* (1970) je pojednáním o některých otázkách, které se týkají mladých lidí, teenagerů a rodičovství.

Dále se objevují tituly, které se zaměřují na misijní dílo církve. Biskup Sheen se o evangelizaci národů a pomoc lidem na periferii velmi zajímal, jak jsme si již řekli v první části této práce. *Missions and the World crisis* (1963) je jednou z knih, které se tímto zabývají.

Dále také zmiňme dílo *Footprints in a Darkened Forest* (1967), které je charakteristické svou tematickou rozmanitostí. V první části knihy autor líčí moderního člověka, který se snaží vymanit z bolestné reality světa, který trpí opuštěností, který uznává nové tabu, totiž tabu slova smrt, který má však velký potenciál k dobrému, k němuž je člověk pokoušen, ač si mnohdy myslí, že pokoušení jsou vždy špatná, nenormální a je třeba je zavrhnout: „*Zkoumejte sami sebe, a objevíte tuto ohromující skutečnost – že máte víc pokoušení být dobrými, než být špatnými.*“¹⁴³

V druhé části knihy Sheen obhájí teologii Teilharda de Chardina, která podle něho nabízí užitečné propojení přirozeného a nadpřirozeného světa. Odmítavý postoj k Chardinově teologii je podle Sheena důsledkem nepochopení. Dále autor popisuje chudobu většiny lidí světa v kontrastu s bohatstvím v rukou vyvolených.

V další části Sheen popisuje kulturní rozdíly mezi východní a západní civilizací a opět prokazuje znalost ruské literatury a zaujetí komunistickou ideologií. V jedné z kapitol, v reflexi nad vysokou cenou pokoje ve světě, potom říká: „*Ten, kdo není ve válce sám se sebou, je ve válce s druhými. Násilí k sobě samému znamená nenásilí k bližnímu. To je vysoká cena pokoje.*“¹⁴⁴

Poslední část knihy biskup Sheen mimo jiné věnuje poznatelnosti pravdy o Bohu. Vědecká bádání si nesmí klást za cíl všeobecné poznání světa, musí si být naopak vědoma omezenosti svého působíště jen na určitou oblast poznání. Otázka po Bohu tak možná nemá ve fyzice smysl, ale neznámá to, že je nesmyslná.

¹⁴³ Sheen, F. J. *Footprints in a Darkened Forest*, s. 38.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 196.

V reflexi nad ateismem biskup Sheen říká, že nejde tolik o intelektuální rozhodnutí, jako o rozhodnutí vůle.¹⁴⁵ V kapitole mnohokrát citovaný Friedrich Nietzsche je bohužel příkladem takového volního ateismu.

Ke konci této knihy se setkáme se zajímavým tématem: moderní světci. Podle Sheena je takovým světcem člověk, který „žije pro svět, a nikoliv pro sekulární město; který žije pro humanitu a pro Krista.“¹⁴⁶ Mahátma Gándhí, John F. Kennedy, papež Jan XXIII., Dag Hammarskjöld¹⁴⁷, to jsou lidé, které má biskup Sheen v hluboké úctě a které považuje za moderní světce. Čtenář tak pochopí, že autor, ač teologicky smýšlející spíše tradičně, neskrývá určitý christologický inkluzivismus a otevřenost pro vše vpravdě lidské, v duchu pokoncilního chápání katolicity církve.

Na sklonku biskupova života vznikla poslední kniha, totiž autobiografie *Treasure in Clay* (1980). Kniha byla vydána *post mortem*, nebyla zcela dokončena. Toto dílo si neklade za cíl plně vysvětlit smysl biskupova konání nebo zcela odkrýt roušku tajemství jeho života, přesto dobře reflektuje rysy autorovy osobnosti a jeho všestranného zápalu pro hlásání Krista ukřižovaného. Autor říká: „*Tato kniha neobsahuje celou pravdu, plnost pravdy je v Kristových ranách. Můj život, tak, jak ho vidím, je proniknutý křížem. Pouze dva z nás, můj Pán a já, tomu můžeme porozumět, a jak léta ubíhají, trávíme v tomto společném dorozumívání stále více a více času. Jeho obsah bude světu odvysílán v soudný den.*“¹⁴⁸ Kniha je věrným úvodem či doplněním k hlubšímu pochopení odkazu arcibiskupa Fultona J. Sheena.

¹⁴⁵ Sheen, F. J. *Footprints in a Darkened Forest*, s. 211.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 255.

¹⁴⁷ Dag Hammarskjöld (1905 – 1961) byl švédským vysokým úředníkem Organizace spojených národů. Zasadil se o četná mírová jednání ve světě. McClendon, J. W. *Biography as theology*, s. 27n.

¹⁴⁸ Sheen, F. J. *Treasure in Clay*, s. 3.

3 Teologická interpretace knihy Život Krista

3.1 Úvod

Již jsme se zmínili v druhé části této práce o biskupově knize *Život Krista* (viz str. 40), která zaujímá mezi ostatními Sheenovými knihami výsostné postavení, a to nejen pro její popularitu mezi čtenáři, ale především pro důležitost a naléhavost sdělení, které přináší.

V knize *Život Krista* převládá téma Kristova kříže. Podle autora je kříž ústředním motivem Kristova života a příčinou jeho příchodu na svět.¹⁴⁹ Sám Biskup Sheen v předmluvě knihy poznamenává: „*Tuto knihu jsem napsal proto, abych našel útěchu v Kristově kříži, když jsem sám ve svém životě deset let procházel velkou zkouškou.*“¹⁵⁰

Knihy *Život Krista* je knihou populárního charakteru. Autor chronologicky vypráví život Krista Spasitele, a to barvitou a vypravěčsky hodnotnou formou, která nepostrádá pro Sheena typickou zálibu v paradoxních slovních obratech. Sheen také cituje různé autory: Konfucia, sv. Augustina, sv. Jana Zlatoústého, jde však jen o malý počet citací, které slouží spíše k dokreslení autorových myšlenek, nežli k rozvíjení významnějších teologických konstrukcí. Kniha dobře vystihuje autorovo kazatelské nadání, totiž umění podat čtenáři to podstatné ze života Krista, aby tak mohl načerpat duchovní inspiraci a poznání. Důležité je také zmínit Sheenovu znalost kontextu starozákonní i novozákonní doby, stejně jako znalost historie, což čtenáři napomáhá k lepšímu pochopení daného tématu. V knize také nalezneme některé paralely novozákonního poselství se současnou dobou.

Charakter knihy je podobný stejnojmenné knize od G. Papiniho. Jejich společné znaky lze nalézt především v narativním způsobu pojetí života Krista Spasitele, který je bohatý na paradoxní slovní obraty, typologické poukazy, etická a duchovní ponaučení. Obě knihy nejsou odborným dílem, jejich hlavní význam je především v obsažnosti myšlenek, které jsou často vyjádřeny formou kázání. Společným prvkem je také znalost

¹⁴⁹ Tento autorův důraz se několikrát opakuje na stranách: 98. 109. 177. 206. 238. 247. 264.

¹⁵⁰ Sheen, F. J. *Život Krista*, s. 7.

kontextu biblické doby, ať už starozákonní, či novozákonní. K demonstraci podobnosti či odlišnosti dále poslouží citace z Papiniho knihy.

Při rozboru tohoto díla se pokusíme zaměřit na onu paradoxnost křesťanství, kdy Bůh jedná pro člověka zcela záhadným způsobem, zcela jinak, než by si člověk sám dokázal představit. Zaměříme se na Sheenovu teologii kříže a problematiku křesťanského pojetí utrpení. Na základě porovnání s teologií J. Ratzingera poukážeme na nedostatky Sheenovy teologie kříže, případně vyzdvihneme společné prvky. Pomocí citací K. Skalického doplníme některé Sheenovy myšlenky, týkající se tajemství Kristova života. Na základě biblickým komentářů potom osvětlíme Sheenovy výklady některých novozákonních perikop.

3.2 Napříč událostmi Kristova života

Již od počátku života našeho Spasitele Ježíše Krista se podle Sheena setkáváme se skutečnou nevyzpytatelností Božího jednání, která je zároveň z pohledu člověka nepochopitelným aktem ponížení. Sheen píše: „*V maštali se narodila Čistota. On, kterého později umučili lidé chovající se jako zvířata, se narodil mezi zvířaty. On, který o sobě pověděl, že je živým chlebem, který sestoupil z nebe*¹⁵¹, *byl uložený do jeslí, do kterých se dává pokrm.*“¹⁵² Podobně líčí tento paradox Božího ponížení Papini: „*Nejnečistější místo na světě bylo prvním obydlím jediného čistého mezi těmi, kteří se zrodili z ženy. (...) Jeruzalémská zvířata ho zabijí, ale betlémská ho zatím zahřívají svým dechem.*“¹⁵³

Přestože člověk vždy hledal spásu pro svůj život, ať už v podobě více či méně přesné židovské představy budoucího Mesiáše, nebo prostřednictvím rituálních obřadů pohanských náboženství, nikdo si pravděpodobně nepřipustil možnost, že spása nejen pro člověka, ale pro celé stvoření, se narodí v podobě Člověka, a to navíc v tak ubohých podmínkách. Biskup Sheen z tohoto vyvozuje určitý princip skrytosti a překvapivosti Boží přítomnosti a Božího jednání ve světě: „*Bůh je vždy tam, kde ho člověk nejméně očekává.*“¹⁵⁴

Poté, co Josef s Marií utekli před Herodem do Egypta, se usadili v malé dědině jménem Nazaret, aby se splnila slova proroků, že totiž Spasitel světa bude nazýván Nazaretský¹⁵⁵. Tato dědinka byla dosti bezvýznamná, Sheen píše, že samotné oslovení Nazaretský bylo znakem jistého opovržení. Význam slova Nazaret, jak dále vysvětluje, je rovněž velmi prostý, označuje ratolest, která vyrůstá z kořene stromu.¹⁵⁶ Takto lze dobře pochopit reakci apoštola Natanaela, který překvapený, když se od Filipa dozvěděl onu zprávu, že slibovaný Mesiáš přichází z městečka Nazaret, odvětil: „*Z Nazareta? Co odtamtud může vzejít dobrého?*“¹⁵⁷ Pán Ježíš o sobě řekl, že je vinným kmenem a my

¹⁵¹ J 6,51a.

¹⁵² Sheen, F. J. Život Krista, s. 27.

¹⁵³ Papini, G. Život Krista, s. 19n.

¹⁵⁴ Sheen, F. J. Život Krista, s. 27.

¹⁵⁵ Mt 2,23b.

¹⁵⁶ Sheen, F. J. Život Krista, s. 47.

¹⁵⁷ J 1,46a.

ratolestmi¹⁵⁸, nyní se sám ztotožní s ubohým výhonkem z kořene stromu. Sebe-zmaření Božího Syna, který přeci „*přišel do svého vlastního*“¹⁵⁹, je tedy patrné již v tomto Ježíšově přídomek Nazaretský.

Když Pán Ježíš začal své veřejné působení, bylo mu asi 30 let.¹⁶⁰ Svě dílo vykoupení v naprosté poslušnosti Bohu Otci začíná Janovým křtem v Jordánu. Je-li pravda, že skutečným lékařem může být jen ten, kdo má sám účast na nemoci postiženého¹⁶¹, potom neexistuje láskyplnější akt sjednocení s hříšníky, nežli přijetí jejich nemocí „až nadoraz“. To se stalo ve křtu Páně, tehdy Pán Ježíš zdánlivě nepochopitelným skutkem odhalil svůj spásný úmysl být pravým Lékařem hříchu člověka. Biskup Sheen k tomuto říká, že pokud se měl náš Pán nazývat Synem člověka a být skutečně sjednocen s lidstvem, potom musel mít také účast na lidské vině. To se podle něho stalo smyslem Ježíšova křtu v Jordáně. Avšak tento křest vodou byl pouze přípravou na křest krve, který se měl dokonat na Kalvárii.¹⁶² To koresponduje s myšlenkou Ratzingera, pro kterého je Ježíšův křest v Jordánu anticipací kříže, onoho křtu krve, který vede ke vzkříšení: „*Plný význam Ježíšova křtu, jeho nesení 'veškeré spravedlnosti', se vyjevuje až skrze kříž: křest vyjadřuje přijetí smrti za hříchy lidstva a hlas při křtu: "Toto je můj milovaný Syn..." předjímá vzkříšení.*“¹⁶³ Také Skalický chápe Ježíšův křest v Jordánu jako přípravu na křest kříže.¹⁶⁴ Podle Papiniho je vstup Božího Syna do řeky také začátkem nového života, projevem vůle zemřít a vyjádřením jistoty vzkříšení. Autor navíc zdůrazňuje Ježíšův akt poslušnosti v naplnění proroctví.¹⁶⁵

Pro hlubokou solidaritu s lidským pokolením Spasitel podstoupil také kříž lidského pokušení, který se zvláště projevil ve třech Ježíšových pokušeních na poušti. K podstatě těchto pokušení biskup Sheen říká: „*Pokoušení měla Pána odvrátit od úlohy spasit lidstvo obětí. Namísto kříže jako prostředku pro záchranu duší satan navrhl tři zkratky na cestě k popularitě: první ekonomickou, druhou založenou na zázacích a třetí politickou.*“¹⁶⁶ Skalický říká, že tato tři pokušení nepočítala s láskou a poslušností.

¹⁵⁸ J 15,5a.

¹⁵⁹ J 1,11a.

¹⁶⁰ L 3,23a.

¹⁶¹ Srv. Žd 2,17n.

¹⁶² Sheen, F. J. Život Krista, s. 59n.

¹⁶³ Ratzinger, J. Ježíš Nazaretský, s. 26.

¹⁶⁴ Skalický, K. Ježíš Nazaretský: otázka a výzva člověku naší doby, s. 31.

¹⁶⁵ Papini, G. Život Krista, s. 50n.

¹⁶⁶ Sheen, F. J. Život Krista, s. 65.

Způsobem manipulace a opomíjení tajemné plnosti člověčenství měla ve skutečnosti vést k pravému opaku nastolení opravdového ráje na zemi.¹⁶⁷ Ratzinger všeobecně k fenoménu pokušení říká, že je pro ně typické dát přednost tomu, co je reálné a pro viditelné zlepšení životních podmínek nezbytné. V pokušení¹⁶⁸ prý nejde o nic než o iluzi, která se snaží člověka přesvědčit, že důležité je jen ono 'tady a teď' a otázka po Bohu je ve skutečnosti otázkou až druhořadou, ne-li nepodstatnou.¹⁶⁹ Ke skutečné spáse tak nestačí nasycení hladových, moc konat zázraky, či svrchovaná vláda nad celým světem, neboť nevede ke skutečné odevzdanosti, ale jen k povrchnímu následování.

První zázrak a potvrzení svrchovanosti Božího Syna se udály v Káně Galilejské. Je zajímavé, že si pro začátek veřejného působení Pán Ježíš vybral právě svatbu.¹⁷⁰ Sheen k tomu říká, že pokud měl Kristus v úmyslu utvořit vztah jednoty mezi sebou a vykoupeným lidem, byl k tomu počátek jeho činnosti na svatbě vhodný.¹⁷¹ Vždyť Kristus sám sebe nazval ženichem¹⁷² a později „*apoštol představuje církev a každého věřícího, úd jeho Těla, jako nevěstu 'zasnoubenou' Kristu Pánu, aby s ním byla jeden duch.*“¹⁷³

V události zázraku v Káně si Sheen všímá přímluvné úlohy Panny Marie, která se zde stala nástrojem zázraku proměnění vody ve víno, když svému Synu řekla: „*Už nemají víno.*“¹⁷⁴ Zajímavé podle Sheena je, že to pravděpodobně upozorovala dříve, nežli ostatní hosté, čímž prokázala svou starostlivost a péči o ně. Byla prozíravější než obsluhující, kteří byli úkolem starostlivosti a péče o hosty pověřeni.¹⁷⁵ Porsch naproti tomu říká, že Ježíš se zde zřetelně nenechává vázat jakýmkoli vztahem k člověku, tedy

¹⁶⁷ Skalický, K. Ježíš Nazaretský: otázka a výzva člověku naší doby, s. 30.

¹⁶⁸ Typickou praktikou Zlého a obvyklou podstatou jeho pokušení je často právě jakési zveličení důležitosti určité části pravdy na úkor pravdy v její všeobecnosti. Jde vlastně o vytržení z kontextu a povýšení tohoto výtržku nad úroveň kontextu, který se tak stává méně významným, či dokonce bezvýznamným.

¹⁶⁹ Ratzinger, J. Ježíš Nazaretský, s. 33.

¹⁷⁰ Tak je tomu alespoň v chronologii evangelia podle Jana, kdy Pán Ježíš začínal své působení v Káně, den poté, co povolal své učedníky a dva dny poté, co o něm Jan Křtitel vydal svědectví: „*Hle, beránek Boží, který snímá hřích světa.*“ J 1,29b.

¹⁷¹ Sheen, F. J. Život Krista, s. 78.

¹⁷² Srv. Mk 2,19n.

¹⁷³ Katechismus katolické církve, s. 214.

¹⁷⁴ J 2,3b.

¹⁷⁵ Sheen, F. J. Život Krista, s. 79.

ani vztahem ke své matce, ale oddaně následuje vůli Otce. To vyjadřuje briskní Ježíšova odpověď na Mariina slova.¹⁷⁶

Pán Ježíš Panně Marii odpověděl: „*Co to ode mne žádáš! Ještě nepřišla má hodina.*“¹⁷⁷ Sheen říká, že Pán Ježíš v evangeliích mluví o „hodině“ vždy ve vztahu ke svému utrpení, smrti a zmrtevýchvstání, tedy ve vztahu ke kříži.¹⁷⁸ Podobně chápe onu „hodinu“ i Ratzinger, její význam však rozvíjí o svátostný a ekleziologický rozměr: „*Hodina pak blíže označuje jeho 'oslavení', kdy budou viděny pospolu kříž, vzkříšení i jeho celosvětová přítomnost skrze Slovo a svátost.*“¹⁷⁹ Chápe tak podstatu a smysl „hodiny“ také v její tajemné přítomnosti uvnitř církve, ve které se Slovo a svátost zvláštním způsobem uskutečňují. Porsch nakonec chápe tuto „hodinu“ odlišně. Podle něho nejde o „hodinu“ Ježíšova oslavení, utrpení a vzkříšení, ale o „hodinu“ zjevení jeho slávy, a to skrze znamení proměnění vody ve velké množství kvalitního vína.¹⁸⁰

V rozhovoru s Nikodémem se Pán Ježíš podivil nad příliš lidským smýšlením tohoto učitele zákona. Nejenže cestu do Božího království nelze nastoupit jinak, než skrze znovuzrození z vody a z Ducha¹⁸¹, ale samotná spása člověka závisí na Kristově utrpení a smrti, která se dokoná na kříži. Pán Ježíš pověděl Nikodémovi, že stejně jako Mojžíš vyzdvihl hada na poušti, tak i Syn člověka musí být vyzdvižen, aby každý, kdo v něho uvěří, měl život věčný.¹⁸² Biskup Sheen tento předobraz dále rozvíjí: „*Jestliže měl měděný had podobu hada, a přece nebyl jedovatý, potom i Kristus, když ho vyzdvihnou na dřevo kříže, bude mít podobu hříšníka, a přece bude bez hříchu. Jako ti, kteří hleděli na měděného hada, byli uzdraveni z hadího uštknutí, tak i ti, co budou hledět na kříž s láskou a vírou, budou uzdraveni od uštknutí hadem zla.*“¹⁸³ Jde o, pro Sheena typický, způsob vyjadřování, nepostrádající paradoxnost a kazatelskou výmluvnost.

Biskup Sheen vidí celý život Krista jako neustálé umírání, ač to samozřejmě nepovažoval za hlavní cíl Spasitelova příchodu. Jak sám autor říká, potupa kříže byla

¹⁷⁶ Porsch, F. Evangelium sv. Jana, s. 30.

¹⁷⁷ J 2,4.

¹⁷⁸ Sheen, F. J. Život Krista, s. 80.

¹⁷⁹ Ratzinger, J. Ježíš Nazaretský, s. 178.

¹⁸⁰ Porsch, F. Evangelium sv. Jana, s. 31.

¹⁸¹ J 3,5a.

¹⁸² J 3,14n.

¹⁸³ Sheen, F. J. Život Krista, s. 96.

totiž v životě Krista vždy spojena s příslibem slávy.¹⁸⁴ Ratzinger říká, že proces umírání spolu s Kristem je příkladem pro skutečně naplněný lidský život: „*v proměňujícím přijetí umírání, které je stále přítomno v celém životě, zraje člověk ke skutečnému, věčnému životu.*“¹⁸⁵ V životě Pána Ježíše nebylo nic samoúčelné. Ani zázraky uzdravení, ani moc vyhánět démony, ani žádná jiná znamení, ani moudrost, kterou žádný smrtelník nepřemůže¹⁸⁶, ani nijaké učení, není cílem Spasitelova vykupitelského díla spásy. Ratzinger říká, že jádrem evangelní zvěsti je poselství o příchodu Božího království¹⁸⁷, jak sám Pán Ježíš potvrzuje svými slovy v evangeliích¹⁸⁸. Podle Sheena je však kříž příčinou Ježíšova příchodu na svět (viz str. 43). Pán Ježíš však o kříži, coby příčině svého příchodu, nikde v evangeliích nemluví. Kříž chápe spíše jako nutný prostředek na cestě do Božího království¹⁸⁹. Sheenův přílišný důraz na Kristův kříž (byť je kříž podle něho vždy spojen s příslibem slávy), tak částečně zastírá skutečnou podstatu evangelia, které není jen zprávou o nutném přijetí utrpení skrze kříž, ale především radostnou zvěstí, láskyplnou Boží nabídkou spásy. Tento důraz je však u Sheena značně podceněn.

O kázání na hoře a Ježíšových blahoslavenstvích můžeme říci, že jde snad o nejjadrnější vyjádření podstaty křesťanského života, které doslova manifestuje paradoxnost Božího jednání v kontextu světského smýšlení. Logika Božího jednání, která má být příkladem pro člověka, je často úplně opačná, nežli logika přirozených náklonností člověka. Biskup Sheen píše: „*Často se neuváženě říká, že horské kázání představuje 'podstatu křesťanství'.* Pokud by však kdokoliv začal žít podle blahoslavenství, přivolal by na sebe také hněv světa. Horské kázání není možné oddělit od Pánova ukřižování, stejně jako není možné od sebe oddělit den a noc.“¹⁹⁰ Pokládat horské kázání za podstatu křesťanství však ještě neznamena, že musí být nutně odděleno od Pánova ukřižování, přesněji od osoby Krista. Naopak, ve vztahu ke Kristu a nikdy bez něho, lze horské kázání, díky pro křesťanství typické paradoxnosti, kterou dobře vyjadřuje, za podstatu křesťanství oprávněně považovat.

¹⁸⁴ Sheen, F. J. Život Krista, s. 108.

¹⁸⁵ Ratzinger, J. Eschatologie: smrt a věčný život, s. 61.

¹⁸⁶ Srv. L 21,15.

¹⁸⁷ Ratzinger, J. Ježíš Nazaretský, s. 46.

¹⁸⁸ Srv. Mk 1,15; L 10,11.

¹⁸⁹ Srv. Mt 16,24; Mk 8,34.

¹⁹⁰ Sheen, F. J. Život Krista, s. 122.

Papini o horském kázání říká. „Kázání na hoře dává lidem největší právo k životu. Aby v nekonečném vesmíru byli lidé. Je naším dostatečným ospravedlněním. Patent naší hodnosti jako bytostí majících duši. Zárukou, že se budeme moci povznášet sami nad sebe a být více než lidmi.“¹⁹¹ Všimněme si, že to samé, co zde Papini tvrdí o horském kázání, lze oprávněně přisoudit samotnému Spasiteli. To dobře vyjadřuje žádoucí spojitost Ježíšova horského kázání s jeho osobou.

Sheen v kapitole o Ježíšových blahoslavenstvích dále popisuje, jak by dopadl člověk, který by podle nich žil, jaké pohoršení a konečné odsouzení by našel v očích lidí světa. Podle Sheena však nejde o nedosažitelné ideály, ale o reálný životní plán, který jediné odpovídá skutečnému životu v Bohu a podle Boha, je však vždy spojen s křížem. Tato reálnost životního plánu dle Ježíšových blahoslavenství však je a musí být podle Ratzingera christocentrická: „Blahoslavenství jsou přísliby, prosvítá jimi nový obraz světa a člověka, který otevírá Ježíš, 'přehodnocení hodnot'. Jsou to eschatologické přísliby, ale tomu nesmíme rozumět tak, že by v nich ohlášená radost byla přesunuta do nekonečně vzdálené budoucnosti nebo výhradně na onen svět. Když člověk začne vidět a žít z Boha, když setrvává ve společenství cesty s Ježíšem, pak žije z nových měřítek a pak je eschaton přítomno už v nynějšku. Od Ježíše vchází do útisku radost.“¹⁹² Podle Sheena pak v křesťanství jde ve skutečnosti o to, že ten nevinný trpí za viníka, ve skutečnosti nemůže radikalita přežít, neboť opravdu přežít může jen průměrnost. A tak byla cenou za neprůměrnost a radikalitu Kristova kázání jeho smrt na kříži.¹⁹³ Papini dodává: „Kříž je přísným a nezbytným závěrem Kázání na hoře. Kdo přináší lásku, je v moci nenávisti, a nenávist se nepřemůže jinak, než že se přijme odsouzení. Neboť vše je třeba zaplatit: dobro více než zlo; a největší dobro, kterým je láska, tím co je největším zlem, jehož se lidé mohou dopustit: vraždou.“¹⁹⁴

Ježíšova slova však nebyla vybíravá a pro nepřipravená srdce lidí mohla být, a mnohdy jistě byla, skutečnou zátěží a břemenem, ba dokonce kamenem úrazu. Pán Ježíš řekne zástupům: „Amen, amen, pravím vám, nebudete-li jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den. Neboť mé tělo je pravý pokrm a má krev pravý nápoj. Kdo jí

¹⁹¹ Papini, G. Život Krista, s. 70.

¹⁹² Ratzinger, J. Ježíš Nazaretský, s. 62.

¹⁹³ Sheen, F. J. Život Krista, s. 126nn.

¹⁹⁴ Papini, G. Život Krista, s. 246.

mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm. ¹⁹⁵ Tehdy mnoho učedníků Pána opustilo. Sheen tak zdůrazňuje nepřijetí Spasitele ze strany jeho posluchačů, říká, že kdyby Pán Ježíš zde smýšlel trochu více světsky, kdyby nebyl tak kategorický, získal by si více lidí a byl by populárnější. Po této tvrdé řeči si ale četné davy již nikdy nezískal.¹⁹⁶ Skalický spíše poukazuje na rozporuplnost v hodnocení Spasitele. Ježíš se totiž těšil uznání, bylo však v tak příkrém rozporu s odmítáním jeho osoby, že to nemělo v historii velkých náboženských vůdců obdoby.¹⁹⁷ Víme však, že Kristu nešlo o popularitu jeho učení či popularitu jeho osoby, jeho úkolem bylo naplnit Otcovu vůli, vyhlásit léto Hospodinovy milosti.¹⁹⁸ Avšak cena jeho příchodu byla vysoká, neboť přišlo mnohé rozdělení a nepochopení.¹⁹⁹ Pravda má v účelu moc sjednotit, ale v důsledcích má moc také rozdělit.

V porovnání s ostatními náboženskými vůdci, kteří kdy v historii veřejně vystupovali, se osoba Ježíše Krista jeví opět velmi odlišně. Vždyť zakladatelé různých náboženských hnutí hlásali určitou nauku, učení, moudrost, kterou se bylo třeba v životě řídit, aby bylo dosaženo spásy. Pán Ježíš ale, jak píše Sheen, „*opustil svět bez toho, aby zanechal nějaké písemné poselství. Jeho učení je on sám. Ideál i dějiny se v něm identifikovaly.*“²⁰⁰ Také Porsch zdůrazňuje, že Boží slovo je dějinným vtělením, nestojí mimo prostor a čas.²⁰¹ Podle apoštola Jana je Ježíš Kristus Slovo, které „*se stalo tělem a přebývalo mezi námi.*“²⁰² Je-li tedy sám Mistr tím Slovem, potom se lze právem domnívat, že nebylo zapotřebí nijakých písemných záznamů přímo od Krista Spasitele. Vždyť vše již bylo a je zjeveno v něm. Skalický říká: „*Kdo si je jist, že má dějiny v ruce, ten věru nemá zapotřebí se starat, aby nebyl dějinami pohlcen beze stopy.*“²⁰³ To je jedna z odlišností Krista od ostatních náboženských vůdců historie.

¹⁹⁵ J 6,53–56.

¹⁹⁶ Sheen, F. J. Život Krista, s. 152n.

¹⁹⁷ Skalický, K. Ježíš Nazaretský: otázka a výzva člověku naší doby, s. 19.

¹⁹⁸ Srv. Iz 61,1n.

¹⁹⁹ Srv. L 12,51; J 3,17 V tomto srovnání můžeme spatřit onu dvojí povahu Pravdy, kterou Pán Ježíš plně vyjádřil a vyjadřuje celou svou osobou. S Boží láskou totiž nelze činit kompromisy, buď bude člověkem přijata a přinese spásu, nebo bude odmítnuta a přinese zkázu. V tomto smyslu je Boží láska skutečně strašlivá. Jen tak ale může být skutečnou Láskou, neboť pouze ve svém plném darování se může stát opravdovým darem.

²⁰⁰ Sheen, F. J. Život Krista, s. 163.

²⁰¹ Porsch, F. Evangelium sv. Jana, s. 24.

²⁰² J 1,14a.

²⁰³ Skalický, K. Ježíš Nazaretský: otázka a výzva člověku naší doby, s. 16.

Již jsme si řekli, že téma Kristova kříže v knize *Život Krista* biskupa Sheena jaksi převládá. Převaha Kristova kříže je však přítomná také v evangeliích. Kříž je hlubokým střetem horizontální lidské roviny s vertikální rovinou Božího života, to je vyjádřeno samotným symbolem kříže. V tomto střetu je paradox, kdy dokonalý Bůh se spojuje s nedokonalým člověčenstvím, z čehož pro člověka nutně plyne jistá nepochopitelnost a tajemnost. Co to znamená, že Bůh se stal člověkem, a co to znamená přijmout Kristův kříž, to nebylo zprvu jasné ani těm, kteří s Božským Mistrem trávili tolik společného času.

Cesta Kristova kříže se stala vzorem pro pravdivý život každého Kristova následovníka: „*Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne.*“²⁰⁴ S křížem však souvisí přijetí utrpení a oběti. Podle Sheena však v oběti nejde ani tolik o zřeknutí se něčeho, jako spíše o výměnu něčeho za něco. Smyslem oběti je podle něho výměna nižších hodnot za hodnoty vyšší, přičemž největší hodnotu má lidská duše.²⁰⁵ Je ale třeba dodat, že Sheen klade na život člověka v oběti možná příliš jednostranný důraz, kdežto na nezbytnost Božího milosrdenství, které člověka vůbec uschopní kříž nést, nebere dostatečný zřetel, stejně jako zanedbává důležitost existence tajemství lásky v procesu umírání. Ratzinger o přijetí umírání, tedy o oběti, říká: „*Objevení života zahrnuje překročení svého já, odložení svého já. Dochází k němu jen tam, kde člověk poodstoupí od sebe a nechá své já padnout. Je-li tajemství života identické s tajemstvím lásky, pak je vázáno na proces smrti.*“²⁰⁶ Oproti Sheenovi je tedy smyslem umírání a oběti cesta lásky, vedoucí ke skutečnému životu, nežli výměna hodnot. Aspekt života darující lásky jako skutečný cíl oběti je v Sheenově teologii značně podceněn.

Celý Ježíšův život se nesl v duchu nepochopení, opovržení, podezírání. V celém Kristově životě byl přítomen kříž utrpení. Ač je Kristus sám světlem, byl stejně tak i mužem bolesti²⁰⁷, v tom je zjevena nesmírnost Boží lásky a zároveň bída lidských skutků. Sheen říká, že odpovědí na slova Pána „*bylo násilí, reptání a rozhodnutí zabít ho. Kdyby jen říkal slova, ale netrval na tom, že on sám je Slovem; kdyby byl hlásal pravdu bez vztahu ke své osobě a nabízel útěchu duším, která by se nezakládala na Boží*

²⁰⁴ Mk 8,34b.

²⁰⁵ Sheen, F. J. *Život Krista*, s. 178.

²⁰⁶ Ratzinger, J. *Eschatologie: smrt a věčný život*, s. 59.

²⁰⁷ Srv Iz 53,3.

přítomnosti, mohl se vyhnout kříži. ²⁰⁸ Již jsme si však řekli, že cestu spásy bez kříže našemu Pánu již nabízel kníže pekel, čímž chtěl zmařit dílo spásy celého stvoření. Kristus však zůstal plně poslušný Bohu Otci a za naše hříchy vydal sám sebe, aby nás vysvobodil z moci zlého²⁰⁹.

V jednání Ježíše Krista nalezneme další překvapivou a těžko pochopitelnou skutečnost: Je-li pravda, že právo soudit má pouze nevinný, potom je sám Nevinný tím jediným a pravým soudcem. V příběhu Ježíš a cizoložnice, jak ho vypráví Janovo evangelium²¹⁰, však Pán Ježíš, snad více než kdekoli jinde, vystupuje ne jako nesmlouvavý soudce, ale jako milosrdný Bůh. Zde, jak říká Sheen, sama „*Nevinnost odmítla odsoudit hříšníka*“²¹¹. V tomto příběhu, jak vysvětluje Sheen, Pán Ježíš dokazuje svou lásku k hříšníkům, avšak k těm, kteří svou hříšnost uznávají a přijímají tak Boží milosrdenství. Tak právě u těch největších hříšníků je možné nalézt tu největší lásku.²¹² Pán Ježíš toto potvrzuje na jiném místě v evangeliích, když říká: „*Komu se málo odpouští, málo miluje*“²¹³. Podle Papiniho právě přítomnost odpuštění vzbuzuje mnoho lásky k tomu, který odpouští.²¹⁴

Pán Ježíš se z lásky k člověku ponižil, když se Janovým křtem započítal mezi hříšníky. Opět nelpěl na své božské přirozenosti²¹⁵, když později sám za sebe nechal zaplatit chrámovou daň, jak nám o tom vypráví Matoušovo evangelium²¹⁶. Biskup Sheen píše: „*Nyní jako Syn člověka nebude trvat na své důstojnosti Božího Syna, ani na osvobození od otrockých povinností, ale dobrovolně zaplatí daň, aby se vyhnul pohoršení. Velikost se ne vždy dokazuje trváním na svých právech, ale spíše snášením urážky.*“²¹⁷ Podle Limbecka tímto činem Ježíš upřesňuje smysl křesťanské svobody, která by neměla být prosazována, pokud dává průchod pohoršení.²¹⁸ Sheen v tomto příběhu zdůrazňuje Kristovo pokoření se světské moci a vyzdvihuje paradoxnost Spasitelova jednání, které se zdá být v protikladu s jeho Božskou důstojností. Přesto

²⁰⁸ Sheen, F. J. Život Krista, s. 187.

²⁰⁹ Ga 1,4.

²¹⁰ Srv. J 8,2–11.

²¹¹ Sheen, F. J. Život Krista, s. 194.

²¹² Tamtéž, s. 200.

²¹³ L 7,47b.

²¹⁴ Papini, G. Život Krista, s. 191.

²¹⁵ Srv. Fp 2,6–11.

²¹⁶ Srv. Mt 17,24–27.

²¹⁷ Sheen, F. J. Život Krista, s. 222.

²¹⁸ Limbeck, M. Evangelium sv. Matouše, s. 197.

vystihuje smysl tohoto Kristova úkonu a říká, že křesťanská svoboda je svoboda duchovní, nikoli politická. Osvobození od politických povinností totiž člověka skutečně svobodným neučiní.²¹⁹

Pán Ježíš nebyl pouhým učitelem, vždyť učení evangelia se zakládá na samotné osobě Krista Spasitele, on sám je tou Naukou. Skalický říká: „*Ježíšovi nešlo o to, aby přinesl nějakou zbrusu novou nauku. Nebyl doktrinář lpící na doslovnostech. Zřejmě věděl, že litera bez ducha nic nezmůže.*“²²⁰

Odlišnost křesťanství je právě a opět v paradoxnosti, neboť každé osvojení si nějaké nauky vede k projevu nabitých znalostí, které člověka uschopňují dobře a viditelně zvládat své povolání, poslání, kdežto v křesťanském učení jde především o to, přijmout zdánlivou prohru a neúspěch za cenu skutečného vítězství, zkrátka přijmout kříž za cenu vzkříšení. Přijmout křesťanskou nauku, která je viditelnou, ale jen zdánlivou prohrou, je cosi zásadně odlišného, cosi odporujícího všem lidským představám o jakékoli nauce či životní filosofii, pro kterou by stálo za to žít. Biskup Sheen říká: „*Žádný lidský učitel nikdy nevěřil, že jeho učedníci budou trpět podobný osud jen proto, že jsou jeho učedníky.*“²²¹ Kristus je však pravým opakem takového učitele. Mohli bychom též říci, že žádný učedník by nenásledoval svého učitele s vědomím, že bude trpět už jen pro to, kým byl vyučován. Kristovi učedníci jsou však pravým opakem takových učedníků. Apoštol Pavel byl jedním z nich, proto říká: „*Slovo o kříži je bláznovstvím těm, kdo jsou na cestě k záhubě; nám, kteří jdeme ke spáse, je mocí Boží.*“²²²

Další mimořádnou skutečností Ježíšova života, jak také popisuje biskup Sheen, byl Ježíšův vstup do Jeruzaléma. Vstupem do Jeruzaléma začala hodina Pánovy slávy, přiblížilo se dovršení vykoupení, přesto Spasitel nevystupoval okázale, ale bez jakékoli pompéznosti, ve stále poníženosti. Sheen píše: „*Kdyby byl vstoupil do města s velkou pompou a na způsob dobyvatelů, byl by dal příležitost věřit, že je politickým Mesiášem. Ale okolnost, kterou si vybral, podtrhávala jeho tvrzení, že jeho království není z tohoto světa.*“²²³ Touto pokornou okolností, která podle Sheena kontrastuje s velikostí

²¹⁹ Sheen, F. J. Život Krista, s. 222nn.

²²⁰ Skalický, K. Ježíš Nazaretský: otázka a výzva člověku naší doby, s. 14.

²²¹ Sheen, F. J. Život Krista, s. 243.

²²² 1 K 1,18.

²²³ Sheen, F. J. Život Krista, s. 283.

Mesiáše, Sheen rozumí právě Spasitelův úmysl přijet do Jeruzaléma na oslátku, které bylo symbolem vyhnance.²²⁴ Papini naproti tomu spatřuje v osedlání oslátka nikoliv výraz Ježíšovy pokory, ale akt zkrocení nepoddajného zvířete²²⁵, který je předobrazem osvobození dosud vzpurného izraelského národa.²²⁶ Podle Limbecka však nejde v Ježíšově příjezdu do Jeruzaléma o to, že přijel na oslátku, ale především o naplnění proroctví²²⁷, které v zásadě vyjadřuje spravedlivost a pokořenost přijíždějícího krále a které není nutně vázáno na symbol oslátka.²²⁸

Z tajemství kříže autor vyvozuje důležitost disciplíny a sebe-záporu v životě víry, neboť jedině tak lze podle něho kráčet po cestě, která vede ke skutečnému životu a ke vzkříšení – přijetím bolesti: Sheen píše: „*Kříž se projevuje v sebe-disciplíně a umrtvování pýchy, smyslnosti a lakomství, neboť jen takto, řekl Ježíš, se srdce zlomí a zjemní se hrubá povaha.*“²²⁹ Ježíš však nikdy přímo netvrdil, že pouze sebe-disciplínou, umrtvováním pýchy, smyslnosti a lakomství lze zlomit srdce a zjemnit hrubou povahu. Autor zde povýšil vlastní předporozumění Ježíšovým slovům na samotná Ježíšova slova. Jde tedy o příklad projekce Sheenova teologického názoru do evangelia, nikoliv o křesťanskou pravdu jako takovou. Osobní zainteresovanost a mnohdy nedostatečná autorská distancovanost je pro Sheenovy texty typická.

Autor tedy zdůrazňuje tajemství Kristova kříže, že totiž nelze zvítězit bez boje, že nelze oddělit spásu od utrpení. Nelze následovat Krista a nenést vždy a znovu svůj kříž, neboť křesťanství bez kříže již není křesťanstvím a odevzdanost Kristu není skutečnou odevzdaností, dokud není přijata spása skrze kříž²³⁰. Takto Sheen chápe pravdivé následování Krista. Ratzinger upřesňuje tento příliš jednostranný důraz na nutnost přítomnosti utrpení v životě křesťana: „*Víra nehledá utrpení, ale ví, že bez utrpení nedojde život své celistvosti, že se uzavře před vlastním naplněním.*“²³¹ Podle Limbecka je perspektiva umírání nutnou součástí následování Krista. K tomu je zapotřebí přijmout jednak nesmírnou hodnotu Božího vykoupení, které překonává

²²⁴ Sheen, F. J. Život Krista, s. 283.

²²⁵ Srv. L 19,30.

²²⁶ Papini, G. Život Krista, s. 201.

²²⁷ Srv. Za 9,9.

²²⁸ Limbeck, M. Evangelium sv. Marka, s. 140.

²²⁹ Sheen, F. J. Život Krista, s. 288.

²³⁰ Srv. Mt 10,38; Fp 3, 18nn.

²³¹ Ratzinger, J. Eschatologie: smrt a věčný život, s. 63.

perspektivu kvality dosavadního lidského života, jednak existenci hodnoty lidského života, o které rozhoduje Syn člověka.²³²

O tajemství eucharistie biskup Sheen říká, že bylo vhodné, aby Kristus ustanovil jasnou, nikoliv náhodnou a pouze na lidských vzpomínkách závislou, památku na svou vykupitelskou smrt. Úkonem ustanovení eucharistie Kristus, podle Sheena, vlastně vysvětlil význam své smrti. Jednal zde, stejně jako v utrpení na kříži, jako kněz a zároveň jako oběť.²³³ Ratzinger také vnímá souvislost eucharistie a Ježíšovy oběti na kříži, říká: „*tak jako byl on skrze kříž proměněn k novému druhu tělesnosti a lidského bytí, které se prolíná s Božím bytím, musí i pro nás být tento pokrm otvorem v existenci, průchodem skrze kříž a předjímáním nové existence života v Bohu a s Bohem.*“²³⁴ Podle Limbecka ustanovením eucharistie při poslední večeři Pán Ježíš vyjádřil hlubokou lásku ke svým bratřím a oddanou důvěru v příchod Božího království.²³⁵ Sheen zde naopak jednostranně zdůrazňuje význam nutného procesu umírání na cestě ke spáse.²³⁶ Tajemství sjednocující a sebe-darující lásky je u Sheenova pojetí eucharistie zmíněno jen nedostatečně.

Boží milosrdenství se projevilo ve chvíli, kdy Pán Ježíš umýval nohy apoštolům. Pán umyl nohy všem apoštolům, tedy i Jidášovi Iškariotskému, o kterém věděl, že ho zradí. Právě s Jidášem si Pán namáčel svou skývu chleba a podával mu ji²³⁷ na důkaz své laskavosti, nikoliv proto, aby pouze označil zrádce Syna člověka. Sheen píše: „*Boží milosrdenství neidentifikovalo zrádce, neboť Pán apoštolům neodhalil, že zrádcem je Jidáš. Svět, který rád rozšiřuje skandály – dokonce i nepravdivé – v této chvíli ukrývá i to, co je pravda. Když ostatní viděli odcházet Jidáše, mysleli si, že jde vykonat nějaký skutek milosrdenství.*“²³⁸ Podobně popisuje Ježíšovu milosrdnou nestrannost Papini, který zdůrazňuje, že Ježíš nejednal s Jidášem jinak, nežli s ostatními apoštoly a považoval ho i přes vědomí přicházející zrady za přítele.²³⁹ Hlavní smysl tohoto příběhu však není, podle Porsche, v Ježíšově milosrdném neoznačení zrádce, ale pravděpodobně ve vyvrácení námitky, že Ježíš přeci musel vědět, kým bude zrazen, a pokud dovolil

²³² Limbeck, M. Evangelium sv. Marka, s. 106.

²³³ Sheen, F. J. Život Krista, s. 297nn. 300.

²³⁴ Ratzinger, J. Ježíš Nazaretský, s. 190.

²³⁵ Limbeck, M. Evangelium sv. Marka, s. 183.

²³⁶ Srov. Sheen, F. J. Život Krista, s. 299 – 303.

²³⁷ J 13,26.

²³⁸ Sheen, F. J. Život Krista, s. 315.

²³⁹ Papini, G. Život Krista, s. 231n.

zradu, nemohl být Mesiášem. V označení zrádce šlo především o vyjádření absolutní Ježíšovy svobody, neboť již dopředu věděl, co se má stát.²⁴⁰

O Kristově utrpení v Getsemanské zahradě²⁴¹ biskup Sheen říká, že bylo pravděpodobně větší, nežli fyzická bolest, která měla přijít v souvislosti s jeho ukřižováním. Podle autora je totiž možné, že náš Pán vnímal hříchy a spáchané zlo celého lidstva plně a sjednoceně v jednom přítomném okamžiku Getsemanské agónie. Lze se tak oprávněně domnívat, že bolest, kterou musel Kristus v zahradě prožívat, musela být nesrovnatelně větší, nežli bolest, kterou je schopna prožít jakákoli jiná lidská duše. Tato scéna Kristova utrpení, vyjádřená modlitbou k Otci, je však zahalena tajemstvím.²⁴² Také Papini připouští možnost příčiny Kristovy agónie tkvící v nahlédnutí budoucích událostí, které vyjadřují zradu Syna člověka a navozují tak dojem nesmyslnosti Kristovy oběti. Autor, stejně jako Sheen, považuje skutečný smysl Kristovy modlitby v Getsemane²⁴³ za největší tajemství Kristovy historie.²⁴⁴ Podle Limbecka tato modlitba vyjadřuje nevyhnutelnost bolesti a smrti samotného Boha.²⁴⁵ Sheen říká: „Člověk říká 'ne' kalichu umučení; božské 'ano' však kvůli vykoupení překonalo lidskou váhavost.“²⁴⁶ Je možné, že podstatou Ježíšova utrpení v Getsemane je pokušení střetu jeho dokonalého lidství s Božstvím.

Kristova odevzdanost Otcově vůli se projevila také v okamžiku, kdy měl být Spasitel, který byl právě se svými učedníky v Getsemanské zahradě, zajat příchozími vojáky. Veškeré jeho konání bylo svobodné, dílo spásy má totiž plně v rukou On. Proto Pán Ježíš nebyl zajat armádou, ale dobrovolně se vydal do rukou hříšníků. Biskup Sheen říká: „Když ho předtím chtěli jeho nepřátelé zajmout, zajal je silou svých slov; teď se jim odevzdal, neboť přišla jeho hodina.“²⁴⁷ Zde jde opět o Sheenův kazatelsky, spíš nežli teologicky, významný obrat.

²⁴⁰ Porsch, F. Evangelium sv. Jana, s. 135n.

²⁴¹ Srv. Mk 14.33–36.

²⁴² Sheen, F. J. Život Krista, s. 343 – 348.

²⁴³ Srv. Mk 14,36.

²⁴⁴ Srv. Papini, G. Život Krista, s. 247.

²⁴⁵ Limbeck, M. Evangelium sv. Marka, s. 184.

²⁴⁶ Sheen, F. J. Život Krista, s. 343.

²⁴⁷ Tamtéž, s. 354.

Pán Ježíš byl skutečným kamenem úrazu²⁴⁸ nechápavému a zatvrzelému lidu. Sheen říká, že někteří si představovali Mesiáše příliš lidsky a tak jim byl Ježíšův poukaz na jeho Božství výčitkou a pohoršením²⁴⁹. Jiní si Mesiáše představovali příliš božsky a poukaz na jeho lidství se jim rovněž zdál s Mesiášstvím neslučitelný²⁵⁰. Příliš Božský byl pro farizeje, Annáše a Kaifáše, naproti tomu byl příliš lidský v očích Heroda a Piláta.²⁵¹ Kristus však vše přijal s pokorou, neboť jeho cílem nebyla obhajoba sebe sama, ale vykoupení lidského pokolení z otroctví hříchu, a to skrze dokonalé Mesiášské sebe-zmaření.

Pán Ježíš řekl: „*Běda tomu, který Syna člověka zrazuje. Pro toho by bylo lépe, kdyby se byl vůbec nenarodil.*“²⁵² Jde o zvláštní fenomén. Člověk, který se vědomě zřekne Syna člověka, ač byl jeho učedníkem, se nakonec může stát horším, nežli člověk, který nikdy v Krista neuvěřil²⁵³. U Jidáše Iškariotského skončila zrada Syna člověka tragicky, neboť, jak říká Sheen, Jidáš se kál sám před sebou, nikoliv však před Bohem a jeho sebevražda byla podle něho důsledkem nenávisti vůči sobě samému.²⁵⁴ Papini naproti tomu popisuje Jidášovu sebevraždu spíše jako projev vášnivé lítosti a zoufalosti.²⁵⁵ U obou autorů jde o projev vlastní interpretace bez hlubšího exegetického či teologického základu. To je projevem společného charakteru obou knih, který je především populárně, nikoliv odborně, zaměřený. Jaké výčitky svědomí Jidáš po zradě pociťoval, totiž ve skutečnosti nelze přesně odhadnout²⁵⁶.

Když byl Pán Ježíš souzen před Pontským Pilátem, židé se rozhodli raději nechat propustit zločince a vzbouřence Barabáše, než Spasitele Ježíše. O rozhodnutí propustit raději Barabáše, než Ježíše, Ratzinger říká: „*Je tu tedy volba mezi mesiášem, který vede boj, který slibuje svobodu a vlastní říši, a tímto tajemným Ježíšem, jenž jako cestu k životu zvěstuje sebe-ztrácení. Je to div, že masy dají přednost Barabášovi?*“²⁵⁷ Sheen však vysvětluje, že lidé neměli v úmyslu vydat Ježíše na smrt, neboť byli velekněžími a

²⁴⁸ Srv. Ž 118,22n.

²⁴⁹ Srv. Jan 8,58.

²⁵⁰ Srv. L 7,33n.

²⁵¹ Sheen, F. J. Život Krista, s. 355.

²⁵² Mt 26,24b.

²⁵³ Srv. 2 Pt 2,20.

²⁵⁴ Sheen, F. J. Život Krista, s. 378.

²⁵⁵ Papini, G. Život Krista, s. 231.

²⁵⁶ Srv. Mt 27,3nn.

²⁵⁷ Ratzinger, J. Ježíš Nazaretský, s. 40n.

staršími nabádání²⁵⁸, aby si žádali k propuštění Barabáše.²⁵⁹ Úspěšnost zfanatizování davu však jistě souvisela s jeho tendencí nekriticky hodnotit situaci a nutně se podřídit autoritě. Nakolik však v rozhodování davu hrála roli znalost Kristovy jistě nepopulární teologie sebe-ztrácení, lze jen těžko posoudit.

Přestože Pilát Pontský usiloval o to, aby byl Ježíš propuštěn, nakonec podlehl výhrůžkám židů a vydal Spasitele k umučení. Setkal se s Bohem tváří v tvář, ale podle Sheena, nakonec podlehl obavám o svou lidskou důstojnost, neboť propuštěním Ježíše by riskoval přátelství s císařem²⁶⁰ a tím i své místo místodržícího, ba dokonce i svůj život.²⁶¹ Papini také považuje výhrůžku židů za něco, co skutečně mohlo ohrozit Pilátovu důstojnost. Osud každého římského úředníka tehdy závisel na císařově přízni.²⁶² Sheen z této Pilátovy obavy vyvozuje: „*Ale ti, co se více bojí lidí, než Boha, nakonec ztratí i to, v co doufali u lidí.*“²⁶³ To potvrzuje Papini, když zmiňuje Pilátovo vyhnanství do Galie, kam byl později vypovězen císařem Caligulou.²⁶⁴

Pán Ježíš byl odsouzen ke smrti na kříži. Setkal se s nenávisťi těch, kteří ho považovali za falešného Mesiáše, ale i se soucitem žen, které plakaly podél cesty, když nesl svůj kříž. Přesto zazněla slova Spasitele: „*Dcery jeruzalémské, nade mnou neplačte! Plačte nad sebou a nad svými dětmi.*“²⁶⁵ Vždyť se Pán Ježíš vydal na Kalvárii dobrovolně a celý svůj život svobodně daroval za hříchy mnohých²⁶⁶. Božímu Synu se nemohlo přihodit nic, co by sám předem svobodně nepřijal. Proto není možné litovat Krista v jeho utrpení, neboť to vše se muselo stát, aby byl naplněn Boží plán spásy²⁶⁷. Biskup Sheen o trpícím Kristu říká: „*Pokud by byl pouze dobrým člověkem, jdoucím na smrt, potom ať se otevřou fontány slz; ale pokud je Knězem, jdoucím na oběť, potom necht' pláčou jen tehdy, když si nechtějí dopřát ovoce jeho oběti.*“²⁶⁸

Dílo Krista Spasitele, tak jak bylo předpovězeno proroky, bylo dokonáno na kříži. Přijetí utrpení pro spásu světa mělo hluboký význam. K tomu Sheen říká: „*Bůh*

²⁵⁸ Mt 27,20.

²⁵⁹ Sheen, F. J. Život Krista, s. 381n.

²⁶⁰ Srv. J 19,12.

²⁶¹ Sheen, F. J. Život Krista, s. 389.

²⁶² Papini, G. Život Krista, s. 282n.

²⁶³ Sheen, F. J. Život Krista, s. 389.

²⁶⁴ Papini, G. Život Krista, s. 283.

²⁶⁵ L 23,28b.

²⁶⁶ Žd 9,28a.

²⁶⁷ Srv. Mt 16,21.

²⁶⁸ Sheen, F. J. Život Krista, s. 397.

poslal na zem svého Syna nejen pro odpuštění hříchů, ale aby zadostiučinil spravedlnosti utrpením.“²⁶⁹ Odtud také autorův důraz na existenci kříže v životě Ježíše Krista, ať už ve smyslu Kristova celoživotního utrpení, či ve smyslu jeho ukřižování. Sheen říká, že Pán přišel na svět proto, aby zemřel.²⁷⁰ Podobný, ač ne tak častý důraz, najdeme i u Papiniho. Kristus podle něho ví, „*že musí zemřít, že musí nezbytně zemřít, že přišel, aby zemřel, aby svou smrtí dal život, aby smrtí stvrdil pravdu zvěstovaného většího života.*“²⁷¹

V knize *Život Krista* také nalezneme kapitolu o sedmi slovech, která Kristus pronesl z kříže.²⁷² Sheen zde opět vyjadřuje, pro něho typický, důraz na Kristův kříž a ukřižování: „*Nikdy nebylo takového kazatele, jakým byl umírající Kristus; nikdy nebylo takového shromáždění, jaké se sešlo tehdy okolo kazatelný kříže; nikdy nezazněla taková řeč, jakou bylo sedm posledních slov.*“²⁷³ Asi nejvíce zarážející na Kristových slovech, která zazněla v jeho agónii na kříži, je pokora a oddanost, jež si Boží Syn zachoval, což muselo znepokojit každého, který doufal v typickou scénérii utrpení ukřižovaného. Sheen cituje Seneku a Cicera: bylo obvyklé, že ukřižovaný se vlivem nesmírné bolesti rouhal, křičel, proklínal den, kdy se narodil, přičemž mnohdy bylo nutné trestance umlčet vyříznutím jazyka pro jeho neutuchající rouhání.²⁷⁴ V Kristově utrpení se však naplnila slova proroka Izaiáše²⁷⁵, neboť Spasitel světa zůstal i v té největší zkoušce tichým a Bohu Otci oddaným Beránkem.

Poslední slovo však neměla smrt. Pán byl uložen do hrobu, ale třetího dne vstal z mrtvých. „*Bůh ho vzkřísil; vytrhl jej z bolesti smrti, a smrt ho nemohla udržet ve své moci.*“²⁷⁶ Přestože o sobě Pán Ježíš mnohokrát naznačil, že Syn člověka musí mnoho vytrpět, ale nakonec bude vzkříšen²⁷⁷, ani samotní učedníci tomu, snad v důsledku tragédie Velkého pátku, nevěřili. Pán však opravdu vstal a v počátku slávy svého vzkříšení se zjevil opět tak, jak by člověk nejméně předpokládal. Prvním člověkem, který spatřil vzkříšeného Spasitele, nebyla ani Panna Maria, ani apoštol Petr, ani

²⁶⁹ Sheen, F. J. *Život Krista*, s. 414.

²⁷⁰ Tamtéž, s. 18.

²⁷¹ Papini, G. *Život Krista*, s. 246.

²⁷² Těchto sedm slov lze podle Sheena dohledat ve verších: L 23,34; 23,43; J 19,26n; Mt 27,46; J 19,28; 19,30; L 23,46.

²⁷³ Sheen, F. J. *Život Krista*, s. 402.

²⁷⁴ Tamtéž, s. 402.

²⁷⁵ Srv. Iz 53,7nn.

²⁷⁶ Sk 2,24.

²⁷⁷ Srov. Mt 20,18n.

milovaný učedník Jan, ale Maria Magdaléna, kající hříšnice, ze které Pán vyhnal sedm démonů²⁷⁸. Biskup Sheen zde spatřuje paradox Božího jednání: „*Panně bylo oznámeno narození Božího Syna. Padlé ženě bylo oznámeno jeho zmrtvýchvstání.*“²⁷⁹. Limbeck poukazuje na důležitou úlohu žen v dějinách spásy, neboť právě jejich prostřednictvím²⁸⁰ byli úzkostní a zaslepení apoštolové uvedeni na správnou cestu spolu s oslaveným Kristem.²⁸¹ Nutno dodat, že prostřednictvím ženy, Panny Marie, bylo na správnou cestu uvedeno celé stvoření.

Kristův život, smrt i zmrtvýchvstání jsou vzorem pro život každého křesťana. Nelze si myslet, že lze pravdivě následovat Krista a vyhýbat se tomu, čím sám Kristus musel ve svém životě projít. Zvláště důležité je, jak Sheen zdůrazňuje, přijetí utrpení v životě křesťana, neboť „*když se dobro střetne se zlem, musí trpět; když se láska střetne s hříchem, bude ukřižovaná.*“²⁸² Podobně popisuje tajemství lásky Ratzinger. Podle něho může být pravým plodem křesťana jen taková láska, která prochází očištěním skrze kříž.²⁸³ V cestě křesťana je přítomný kříž, ale v následování Krista je naděje vzkříšení. Podle Sheena klade Kristův kříž v životě křesťana otázky, samo zmrtvýchvstání je potom následnou odpovědí.²⁸⁴ Ratzinger ale, oproti Sheenovi, upřesňuje charakter vzkříšení, které není jen jakýmsi završením, ale již existující skutečností: „*spojení s Kristem je už nyní vzkříšením; kde je společenství s Kristem, tam byly překročeny hranice smrti zde a nyní.*“²⁸⁵

Život Krista však pokračuje i zde na zemi. Pán nám totiž dal zaslíbení, že bude s námi „*po všechny dny až do skonání tohoto věku*“²⁸⁶. Mystické tělo Kristovo, to je církev, v ní pokračuje život Krista. Každý křesťan má podíl na tomto životě, nakolik je součástí Mystického těla. A tak je život každého křesťana uvnitř Bohem chtěného společenství jednoho Těla vlastně životem Krista Spasitele – v tom je důstojnost a krása církve. V jednom Duchu tak společenství křesťanů kráčí dějinami spásy, ohlašuje už jen

²⁷⁸ Mk 16,9b.

²⁷⁹ Sheen, F. J. Život Krista, s. 438.

²⁸⁰ Srv. Mk 16,1–8; Mt 28,1–10; L 24,1–10; J 20,1n.

²⁸¹ Limbeck, M. Evangelium sv. Marka, s. 196.

²⁸² Sheen, F. J. Život Krista, s. 471.

²⁸³ Ratzinger, J. Ježíš Nazaretský, s. 185.

²⁸⁴ Sheen, F. J. Život Krista, s. 473.

²⁸⁵ Ratzinger, J. Eschatologie: smrt a věčný život, s. 72.

²⁸⁶ Mt 28,20b.

pouhou svou existencí příchod Božího království a netrpělivě očekává druhý příchod našeho Spasitele, Ježíše Krista, když společně volá: „*Amen, přijď, Pane Ježíši!*“²⁸⁷

²⁸⁷ Zj 22,20b.

3.3 K Sheenově teologii v knize *Život Krista*

Předchozí kapitola nabízí skrze interpretaci Sheenovy knihy hlubší pohled do biskupovy teologie. Několikrát jsme se zmínili o autorově orientaci na Kristův kříž, která je pro Sheena typická, a to nejen v knize *Život Krista*. Důraz na sebe-disciplínu a obět' je pro Sheena důležitou skutečností, je třeba ale zdůraznit, že jde především o autorovu preferenci, kterou někdy bohužel přenáší do své teologie kříže, čímž ji přisuzuje příliš zaujatý ráz a ochuzuje ji o aspekt skutečné odbornosti, který se vyznačuje právě osobní nezájatostí a nutným odstupem. Dochází tak k nepříjemným pochybením, kdy autor ve skutečnosti povýší, snad neuvědoměle, svůj osobní názor na obecně platnou poučku, kterou dokonce ospravedlňuje samotnými Ježíšovými slovy (viz. str. 55).

Sheenovu teologii je tedy třeba chápat jako vnitřně zainteresovanou, určitými autorovými důrazy obohacenou, a tím především pro podobně orientované čtenáře určenou. Aspekt vnitřně proměňující lásky, který je nedílnou a nepostradatelnou součástí každé teologie, je u Sheena značně podceněn (viz. str. 52; 56). Čtenář knihy a obecně každý, kdo zná Sheenovu teologii, může snadno nabýt dojmu, že má autor tendenci oddělovat veliké tajemství kříže od Boží lásky, která právě z tajemství kříže dělá ono tajemství proměňující k věčnému životu. Dobře je tento deficit Sheenovy teologie kříže patrný ve srovnání s jinými teology, např. s teologií J. Ratzingera. V tomto směru je Sheenova teologie jednostranná.

Hodnota Sheenovy teologie kříže, jak jsme se s ní seznámili v předchozí kapitole, tkví především v kazatelsky obratným jazykem formovaných etických poučkách, které z autorových teologických obrátů vyvstávají. Sheen však často obětuje skutečnou teologickou hodnotu svých výpovědí právě kazatelské líbivosti, která je u autora založena především na četných paradoxech a protimluvech. To je pro Sheenovu teologii rovněž typické, bohužel však teologickou hodnotu jeho díla poněkud diskreditující.

Závěr

Život a dílo biskupa Sheena je tématem natolik pestrým, že je nelze beze zbytku vyčerpát sepsáním jedné publikace. V této práci jsme se pokusili o co možná nejkompresnější pohled na toto téma. Zaměřili jsme se na životní události biskupa tak, jak jsou dohledatelné v dostupné literatuře, poukázali jsme na to, že i potenciální světec je obyčejným člověkem, který ve svém životě zažil četná zklamání a stále musel snášet tíhu kříže. Kříž však biskupa Sheena provází stále, neboť ani jeho proces kanonizace není cestou snadnou. Spojené státy tak stále čekají na svého prvního rodilého světce.

Sheenova literární tvorba je natolik rozmanitá, že v ní snad každý čtenář najde posilu pro zdravější křesťanský život. My jsme se zaměřili jen na některá Sheenova díla, přičemž cílem byla snaha ukázat právě onu tematickou rozmanitost biskupových publikací, která dokládá jeho všestranný pastýřský zápal, aby tak světlo evangelia pronikalo pokud možno do všech oblastí lidské existence. Je škoda, že dosud neexistuje rozsáhlejší práce, která by cele a systematicky shrnula literární odkaz biskupa Sheena. Tato práce budiž tedy jednou z těch, které se o to do jisté míry pokusily, ač zdaleka ne vyčerpávajícím způsobem.

Středobodem Sheenova života byl Kristus. O tom svědčí biskupova kniha *Život Krista*, kterou jsme blíže představili v poslední části práce. Pokusili jsme se v ní ještě blíže popsat biskupovu teologii, která je zde z velké části zaměřena na život v oběti, na život v přítomnosti Kristova kříže, a to za pomoci srovnání s dalšími teology. Poukázali jsme na podobnosti Sheenovy knihy s publikací G. Papiniho, na neúplnost a určitou jednostrannost Sheenovy teologie kříže ve srovnání s teologií kříže J. Ratzingera. Rozšířili jsme Sheenovo vyprávění života Krista o myšlenky K. Skalického. Některé autorovy výklady evangelních perikop jsme potom porovnali s výklady novozákonních komentářů. Na základě všech těchto srovnání vyvstává závěr: Největší předností biskupovy knihy *Život Krista* není její teologie kříže, historická autenticita v popisu osoby Krista, odbornost výkladů biblických textů, ale především schopnost autora podat čtenáři zajímavé, duchovně přínosné, výklady tajemství ze života Krista, a to poutavou, kazatelsky hodnotnou formou.

Nakonec můžeme říci, že v díle *Život Krista* se snad více než kdekoli jinde zrcadlí samotný život biskupa Sheena, který se celý svůj pastýřský život snažil sjednotit s ukřižovaným Spasitelem.

Téma, o kterém pojednává tato práce, rozhodně nebylo plně vyčerpáno. Práce však může posloužit zájemcům o život a dílo biskupa Sheena, neboť v českém jazyce na toto téma dosud nevyšla žádná publikace.

Seznam literatury

1. Texty biskupa Sheena

SHEEN, F. J. *A Fulton Sheen Reader*. St. Paul: Carillon Books, 1979. ISBN 0-89310-038-2

SHEEN, F. J. *Communism and the Conscience of the West*. Reprint edition, Garden City, New York: Garden City Books, 1951

SHEEN, F. J. *Footprints in a Darkened Forest*. First edition, New York: Meredith Press, 1967

SHEEN, F. J. *God and Intelligence in Modern Philosophy*. New York: IVE Press, 2009. ISBN 193387130X

SHEEN, F. J. *Life Is Worth Living – First and second series abridged*. Garden City, New York: Image Books, 1978. ISBN 0-385-14510-1

SHEEN, F. J. *Old Errors and New Labels*. Staten Island, New York: St. Paul's/Alba House, 2007. ISBN 0-8189-1246-4

SHEEN, F. J. *Pokoj v duši*. Řím: Křesťanská akademie, 1978

SHEEN, F. J. *Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen*. Garden City, New York: Doubleday & Company, Inc, 1980. ISBN 0-385-15985-4

SHEEN, F. J. *Whence Come Wars*. New York: Sheed & Ward, 1940

SHEEN, F. J. *Život Krista*. Trnava: Dobrá kniha, 1998. ISBN 80-7141-207-4

2. Texty o životě a díle biskupa Sheena

DIETERICH, H. *Through the Year with Fulton Sheen*. Ann Arbor, Mich: Servant Books, 1985. ISBN 0892832363

NOONAN, D. P. *The Passion of Fulton Sheen*. New York: Dodd, Mead, 1972. ISBN 0-396-06438-8

REEVES, T. C. *America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen*. 1. vyd. San Francisco: Encounter books, 2001. ISBN 1-893554-25-2

RILEY, K. L. *Fulton J. Sheen – An American Catholic Response to the Twentieth Century*. Staten Island, New York: St Pauls /Alba house, 2004. ISBN 0-8189-0915-3

SHAMMON, A. *The Bishop Sheen We Knew*. CMJ Marian Publishers, 2003. ISBN 1891280-00-7

3. Ostatní texty

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Ekumenický překlad. 3. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 1985

DULLES, A. *A History of Apologetics*. San Francisco: Ignatius Press, 2005. ISBN 0-89870-933-4

ELIOT, T. S. *Pustatina*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1966

Katechismus katolické církve. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-132-6

LIMBECK, M. *Evangelium sv. Marka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-219-6

LIMBECK, M. *Evangelium sv. Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-146-7

McCLENDON, J. W. *Biography as theology*. Eugene, OR: Wipf and Stock Pub., 2002. ISBN 1-57910-021-X

NĚMEC, J. *Bolest a naděje: Deset esejů o osobním zrání*. Praha: Vyšehrad, 1992. ISBN 80-7021-056-7

PAPINI, G. *Život Krista*. Praha: Volvox Globator, 1993. ISBN 80-85769-07-7

PECK, E., PECK, A. *Anglická literatura*. Dubicko: INFOA, 2002. ISBN 80-7240-298-6

PORSCH, F. *Evangelium sv. Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-262-5

RATZINGER, J. *Eschatologie: smrt a věčný život*. Brno: Barrister & Principal, 1996. ISBN 80-85947-19-6

RATZINGER, J. *Ježíš Nazaretský*. Brno: Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-20-6

SKALICKÝ, K. *Ježíš Nazaretský: otázka a výzva člověku naší doby*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2008. ISBN 978-80-7394-144-4

WEIGEL, G. *Witness to Hope: The biography of Pope John Paul II*. New York: Harper Collins, 1999. ISBN 9780060187934

4. Internetové zdroje

URL: <<http://fulton-sheen.cua.edu/cause/>> [cit. 2016- 10- 3].

URL: <<http://www.lastampa.it/2014/09/04/vaticaninsider/eng/news/fulton-sheens-beatification-cause-halted-as-two-dioceses-contend-his-body-9g7xqEu13rLyb5oTajIwDN/pagina.html>> [cit. 2016- 10- 3].

URL: <http://thetablet.org/wp-content/uploads/2012/07/Sheen_cmyk.jpg> [cit. 2016- 10- 3].

URL: <<http://www.britannica.com/biography/Francis-Thompson>> [cit. 2016- 8- 3].

Příloha I.

Zde si uvedeme úplný, chronologicky seřazený, seznam Sheenovy bibliografie, který je převzat z knihy: Reeves, T. C. America's bishop – The Life and Times of Fulton J. Sheen, s. 374–380.

Knihy: God and Intelligence (1925), Religion Without God (1928), The Life of All Living: The Philosophy of Life (1929), The Divine Romance (1930), Old Errors and New Labels (1931), Moods and Truths (1932), Way of the Cross (1932), The Philosophy of Science (1934), The Eternal Galilean (1934), The Mystical Body of Christ (1935), Calvary and the Mass: A Missal Companion (1936), The Moral Universe: A Preface to Christian Living (1936), The Cross and the Beatitudes (1937), The Cross and the Crisis (1938), The Rainbow of Sorrow (1938), Liberty, Equality and Fraternity (1938), Victory over Vice (1939), Freedom under God (1940), The Seven Virtues (1940), Whence Come Wars (1940), For God and Country (1941), A Declaration of Dependence (1941), God and War (1942), The Armor of God: Reflections and Prayers for Wartime (1943), The Divine Verdict (1943), Philosophies at War (1943), Seven Words to the Cross (1944), Love One Another (1944), Seven Pillars of Peace (1944), Seven Words of Jesus and Mary (1945), Preface to Religion (1946), Characters of the Passion (1946), Philosophy of Religion (1948), Communism and the Conscience of the West (1948), Peace of Soul (1949), Lift up Your Hearh (1950), Three to Get Married (1951), The World's First Love (1952), Way to Happiness (1953), Life Is Worth Living (1953+), Life Is Worth Living, Second Series (1954+), The Church, Communism, and Democracy (1954+), Life Is Worth Living, Fourth Series (1954+), The Life of Christ (1954), Way to Happy Living (1955), Thinking Life Through (1955+), God Love You (1955), Way to Inner Peace (1955), Thoughts for Daily Living (1956), Life Is Worth Living, Fifth Series (1957+), Science, Psychiatry and Religion (1957+), Life of Christ (1958), Go to Heaven (1960), These Are the Sacraments (1962, 1964), The Priest Is Not His Own (1963), Missions and the World Crisis (1963), The Power of Love (1964, 1965), Walk with God (1965), Christmas Inspirations (1966, 1984), Footprints in a Darkened Forest: Vital Words for Today's Changing World (1967), Guide to Contentment (1967), That Tremendous Love: An Anthology of Inspirational Quotations, Poems, Prayers and Philosophical Comments (1967), Lenten

and Easter Inspirations (1967, 1984), Children and Parents (1970), Those Mysterious Priests (1974), Treasure in Clay: The Autobiography of Fulton J. Sheen (1980).

Brožury: The Way of the Cross (1932, 1933), The Seven Last Words (1933), Jesus, Son of Mary (1947), The Fifteen Mysteries of the Rosary (1951), Crisis in History (1952), The True Meaning of Christmas (1955), Church of the Poor; or, the "Poor" Church (1963).

Pamflety: The Lord's Prayer on the Cross (1936), Tactics of Communism (1936), Liberty under Communism (1936), Communism: The Opium of the People (1937), Communism Answers Questions of a Communist (1937), Communism and Religion (1937), The Way of the Cross for Our Enemies (1938), The Conversion of Heywood Broun: A Funeral Sermon Preached by Fulton J. Sheen (1939), What Can I do? (1942), The Christian Order and the Family (1944?) The Moral Basis of Peace, Related to the Dumbarton Oaks Conference (1945), East Meets West (1946), The Ideological Fallacies of Communism, with Solomon Andhil Fineberg and Daniel A. Poling (1957), The World's Great Love (1978).

Publikovaná vysílání pořadu „The Catholic Hour“: The Enrollment of the World (1928), The Divine Romance (1930), Manifestations of Christ (1932), The Way of the Cross (1932), Seven Last Words (1933), The Hymn of the Conquered (1933), The Eternal Galilean (1934), The Queen of Seven Swords (1934), The Fullness of Christ (1935), The Prodigal World: Social Reconstruction Is Conditioned upon Spiritual Regeneration (1936), Our Wounded World (1937), Freedom and Democracy: A Study of Their Enemies (1937), Justice and Charity, Part 1, The Social Problem and the Church (1938), Justice and Charity, Part 2, The Individual Problem and the Cross (1938), Patriotism (1938), Cardinal Hayes: A Eulogy by Msgr. Fulton J. Sheen (1938), Pius XI.: A Eulogy by Msgr. Fulton J. Sheen (1939), Freedom, Part One (1939), Freedom, Part Two (1939), Communism, Capitalism, and Property (1939), Peace: The Fruit of Justice (1940), The Seven Last Words and the Seven Virtues (1940), War and Guilt (1941), Freedom and Peace (1941), Christ in Exile (1941), Peace (1942), The Crisis in Christendom (1943), One Lord, One World (1944), Friends (1944), You (1945), The Seventh Word: The Purpose of Life (1945), Easter (1945), Love on Pilgrimage (1946), The Holy Hour: Readings and Prayers for a Daily Hour of Meditation (1946?), Light Your Lamps (1947), The Modern Soul in Search of God

(1948), *The Love That Waits for You* (1949), *The Rock Plunged into Eternity* (1950), *The Woman* (1951), *Life of Christ* (1952), *The Prodigal World* (1952).

Antologie od jiných autorů: Sheed and Ward Samplers, vol. 2, Fulton Sheen (1936), *The Fulton J. Sheen Treasury* (19??), Frederick Gushurst and the staff of Quote, eds. *The Quotable Fulton J. Sheen* (1967), Bill Adler, ed. *The Wit and Wisdom of Bishop Fulton J. Sheen* (1969), *The Electronic Christian: 105 Readings from Fulton J. Sheen* (1979), *A Fulton J. Sheen Reader* (1979), *On Being Human: Reflections on Life and Living* (1982), Henry Dieterich, ed. *Through the Year with Fulton Sheen: Inspirational Selections for Each Day of the Year* (1985), George A. Martin, Richard P. Rabatin, and John L. Swan, eds. *The Quotable Fulton Sheen: A Topical Compilation of the Wit, Wisdom, and Satire of Archbishop Fulton J. Sheen* (1989), *From the Angel's Blackboard: The Best of Fulton J. Sheen: A Centennial Celebration* (1995), Beverly Coney Heirich, ed. *Mornings with Fulton Sheen: 120 Holy Hour Readings* (1998), *Simple Truths: Thinking Life Through with Fulton J. Sheen* (1998), *In the Fullness of Time: Christ Centered Wisdom for the Third Millennium* (1999).

Abstrakt

BRŮHA, M. *Život a dílo arcibiskupa Fultona J. Sheena*. České Budějovice 2016. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce J. Vokoun.

Klíčová slova: Fulton J. Sheen, život a dílo, křesťanství, evangelizace, Life Is Worth Living, teologie, novotomismus, apologetika, komunismus, sekularismus, kříž.

Práce je zaměřena na život a dílo arcibiskupa Fultona J. Sheena a je rozčleněna na tři části. První část práce se zabývá životem a částečně také charakterem biskupa Sheena. Je doplněna informací o kanonizačním procesu amerického biskupa. Druhá část práce popisuje literární odkaz biskupa Sheena, snaží se vystihnout hlavní důrazy jeho tvorby, poukazuje na tematickou komplexnost Sheenových knih, líčí autorův apologeticky zaměřený styl psaní. Téma je doplněno Přílohou I. která předkládá úplný seznam Sheenovy bibliografie. Třetí část práce je hlubším pohledem do Sheenovy christocentrické teologie, zvláště zaměřené na Kristův kříž, a je rozšířena o další teologické reflexe, biblické citace a myšlenky některých teologicky významných autorů. Jde vlastně o teologickou interpretaci Sheenovy knihy *Život Krista*.

Abstract

The Life and Work of Archbishop Fulton J. Sheen

Key words: Fulton J. Sheen, life and work, Christianity, evangelization, Life Is Worth Living, theology, neo-Thomism, apologetics, communism, secularism, Cross.

The work is focused on a life and work of archbishop Fulton J. Sheen and it is divided into three parts. The first part is concerned in bishop's life events and partly in bishop's character description. It is completed with american bishop's canonization process report. Second part is describing literary legacy of bishop Sheen, trying to grasp main emphases in his work, referring on topical complexity of Sheen's books, depicting author's apologetic writing style. The topic is accomplished with Appendix I. to submit complete Sheen's biography list. The third part is more profound insight into Sheen's christocentric theology which is particularly concerned in Cross, and it also includes further theological insights, biblical quotations and reflexions by several significant theologians. In fact, this part is theological interpretation of Sheen's book *Life of Christ*.